تصوير ابو عبد الرحمن الكردي

ئەسریی ئاڵ

منتدى اقرأ الثقافي
www.iqra.ahlamontada.com

شیعر

منتدى اقرأ الثقافي
www.iqra.ahlamontada.com
للكتب (كوردى ، عربي ، فارسي)

کۆلیل

www.iqra.ahlamontada.com

بسم الله الرحمن الرحيم

www.iqra.ahlamontada.com

ناوی کتێب	:	ئه سرینی ئالّ
نووسینی	:	عومەرساڵحی ساحێب
چاپی	:	یەکەم / ١٣٧٢
تایپ	:	مرکزکامپیوترکردستان
تابلۆی بەرگ	:	هونەرمەند هادی زیائەدینی
تیراژ	:	٣٠٠٠

لیتۆگرافی و چاپخانەی چیهر ئەوریز

لە چاپدانەوەی بە دەست خاوەنیەتی

ژمارەی لیژنی چاپ و نەشر ٣٩٧٢٨ - ١٣٤
٧١/٩/٤

www.iqra.ahlamontada.com

پێرست

سەرەتا	٢
پیرۆزای مامۆستا حەقیقی سەبارەت بە ئەسرینی ئاڵ	٦
خوایە بەناوت	٧
بەهانەی بون	٨
هەرچەن	١٣
ناڵینی دڵم	١٩
ئاقیبەت خێر	٢٠
بەختیار و بێ بەخت	٢٠
هەوڵی بێ سوچ	٢٣
خەرمانی نور	٢٥
سێ شت	٢٦
باوەڕ بە دو چت	٢٨
رازی دەرون	٢٩
هات و ڕۆژێ هات	٣١
چەن ئامۆژگاری	٣٢
لا یە لا یەی خەم	٣٥
رێگەی ناوەڕاست	٣٨
دژمنی دنیا و دین	٣٩
مرۆڤی روتاڵ	٤١
لە دو خێر یە کێ	٤١
هەواڵی خراو	٤٣
جم و جوڵی لێو	٤٤
شەرعی شعور	٤٤

www.iqra.ahlamontada.com

با به قول کردن	٤٥
بای خەزان	٤٦
لە عەرشۆ تا قوژش	٤٦
ئاوی حەوسەڵە	٤٨
کاتی تەنگانە	٤٩
ماڵی گڕ و فڕ	٥٠
بێ دەنگی	٥٢
زۆرم بینیوە	٥٣
چەن ئامۆژگارییەك	٥٤
دەردی بەرد	٥٦
ئەبێ وریا بی	٥٧
کوڕی حەشیش	٥٧
سەرزەنش	٥٩
بێ هونەر	٦٠
زۆر خۆر	٦٠
تۆزکاڵێ بە تون	٦٢
تیر و نەچیر	٦٣
هەرکەسێ ئەبێ رۆڵەی هونەر بێ	٦٤
چەن مۆژگارییەك	٦٧
هەتا یەك نەبێ	٧٠
بۆ زانا ناشێ	٧٠
بە چە کۆ دیل بو	٧١
کاسەی دوکەسی	٧٣
زگی تێر ئاگای لە برسی نیە	٧٤

www.iqra.ahlamontada.com

وجاخی رون	٧٧
بای ئەجەل	٧٨
عەبای موسا و ریشی فیرعەون	٨٠
بەخیڵ	٨١
هۆنراوەی قین	٨٢
چەن مەبەستێك	٨٣
دو کەس	٨٦
سفرەی دەوڵەمەند	٨٧
پرسیار و باس	٨٨
هاوەڵی نەزان	٩٠
تاقەتی وشتر	٩١
شانێکی شیرین	٩٣
شەش و بێش	٩٥
هەوێنی بون	٩٧
تەمبەڵ	٩٨
حیکمەت	٩٩
لوتفی خوا	٩٩
ملەمل مەکە	١٠١
لە چاوی عاسمان	١٠٢
ڕەشەبای مەرگ	١٠٤
هەر لە بیرمە	١٠٥
مانای ژیان	١٠٦
سێ را دو شەش	١٠٧
خراو چاکۆکە	١٠٨

www.iqra.ahlamontada.com

خراو چاکۆکه	١٠٨
مۆژگاری شاهان	١١٠
دەفتەری قازی	١١٠
نۆبەی تۆبە	١١٢
بوکی سەوزە پۆش	١١٣
دوکەس	١١٥
باوانه کەم، باوانه کەم	١١٧
فەرهەنگۆك	١٣١

www.iqra.ahlamontada.com

پێشکەش بەوانەی، کەکۆمەکی ماڵی و مەعنوی ئەوان فریام کەوتن
پێشکەش بەو قوتابیانەکە هەرگیز لە بیرم ناچنەوە
پێشکەش بەو براو خوشکە بە ئەمەگانەم کە لە خوێندنە وەو، نوسین بە زمانی خۆیان حاشا ناکەن و، گەشەو نەشەدان بە فەرهەنگی خۆماڵی بە ئەرکی سەرشان دەزانن
بی گومان ئەو خوایەکە کوردی بەدی هێناوە زمانێکیشی پێداوە. کە وابو نە زقی لە خۆیەتی و نە لە زمانە کەی.

«کۆلیل»

www.iqra.ahlamontada.com

سەرەتا

گوڵستانی سعدی شوێنەوارێکی کۆمەڵایەتی، سیاسی و ئەخلاقی‌یە و بۆ بەرزی پلەی ئەم وێنەوارە و بەس کە، کەلە شاعیران و نوسەرانێ وەك، «جامی»، «قاآنی»، «قائم مقام اِهانی «لە خێڵی لاسایی کەرانی گوڵستانن. پەخشانی گوڵستان لە سەر شێوەی «مُسَجَّع» ە و وەندی خۆی لە گەڵ شیعر بە تەواوی هەڵنەبڕیوە.

ۆیا گولوستان و بوستان کراونەتە کوردی هەرچەند چاوم بەم وەرگێڕدراوە بە نرخانە کەوتوە بەڵام بێ‌شك دەبێ وەرگێڕانی «بوستان» پتر سەرکەوتبێ تا کوگوڵستان. بەڵگەی ئەم یەش دوشتە، یەکەم، ئاهەنگی تایبەتی پەخشانەکەیە لە شێوەی موسەجەجەعدا. و دوهەم یوازی سەعدییە لە دامەزراندنی باسێکی قوڵ لە رستەیەکی کورتدا دیارە وەرگێڕانی رهەمێکی ئەوتۆ چەتونترە لە بەرهەمێکی شیعری. چونکە شیعر قاڵب و ئاهەنگێکی دیاری راوی هەیە وبە دۆزینەوەی ئەم قاڵب و ئاهەنگە شاعیر دەتوانێ لە سەر هەمان شێوە بڕوا لام لە چەشنە پەخشانی باسکراو دا ئاهەنگ و قاڵب تایبەتن بۆ دەقی ئەسڵی. بۆ وێنە لە ولستان داهاتوە، «خبری دانی کە دلی بیازارد تو خاموش تا دیگری بیارد «ئەم هونەرەکە ڕەدا بە کار چوە چەند لایەنەیە. هونەرێك، مانا وکاکڵی قسەکە. هونەرێك، فراوانی مانا و سکی رستە. و هونەرێکی تر ئاهەنگ و هەوای پەخشانەکە. وەرگێڕانی ئەم دێڕە، ئەگەرچی ستی ئێمە،وە خەزێنەی بابیداری یەك عومر ئەزمونی گەورە پیاوێک رادەگەیەنێ، بەڵام ەرچی بێ تەواوی ئەم هونەرانە ناگرێتەوە. کەوایە لە وەرگێڕانی گوڵستاندا ئێمە تەنیا لە نای قسە و پەندەکانی سەعدی کەڵك وەردەگرین و لە تام و چێژی لایەنە هونەرییەکانی تری م شاکارە بێ بەش دەمێنینەوە، کە هەڵبەت ئەوکەڵکەی وەری دەگرین خۆی کەم نیە.

مۆستا مەلا عومەری ساڵحی دیارە ئاگادارییەکی باشی بە سەر ئەم مەبەستانەوە هەبوە و ئەم یەنانەی بە تەواوی دەرك کردوە، هەر بۆیە خۆی لە قەرەی پەخشانەکە نەداوە و نەیویستوە وڵستانەکە هەر بە گوڵستان وەرگێڕێتەوە. هەربۆیە زۆر وەستایانە و وشیارانە بۆ ئەوەی باری

www.iqra.ahlamontada.com

هونەری مەبەستەکەکز نەبێتەوە، کارەکەی خۆی بە شیعر دەست پێ کردوە، تاکو ئەدەبی کوردەواری جگە لە وە دەست هێنانی بیر و بەرژەوەند و ئەزمونەکانی سەعدی، لە شیعرێکی پاراو و رەوانیش بەهرەمەند بێ. ئەوەی لە کارەکەی ماموستا دا پتر جێی سرنجە ئەوەیەکە، لە وەرگێڕانەکەیدا شێوەیەکی تایبەت وکەم وێنەی گرتوە، کە ئێمە دەتوانین لەم شێوە وەرگێڕانە لە جێی خۆی بۆ هەندێ بەرهەمی تریش کەڵك وەرگرین ئەویش ئەوەیە، سەعدی کە بە فارسی دواوە و بە فارسی نوسیوە، بە فارسیش بیری کردوەتەوە، بەڵام ماموستا، کە لە ژێر تەئسیری بەرهەمێکی بە هێزی فارسیدا بوە، بیری کوردی خۆی نەدۆڕاندوە و هەر بە کوردی بیری کردوەتەوە. بە واتای رونتر، سەعدییەکی کە لە شیراز هەستاوە، عەرەبستان و شام و میسر و مەراکیش و هیندی پشکنیوە، وا دەزانی لە جزیر و بۆتان لە دایك بوە و بانە و سابلاخ و سلێمانی و هەولێر وکۆگەزاوە، بۆیە لە گەڵ زانایەکی سنەیی داخێوێ، لەکورد وگۆران دەدوێ،گۆزە و دێزەی کوردستانی خۆمان بە نمونە دەگرێ و بۆ زۆر مەبەست پشت بە مەتەڵی کوردی دەبەستێ. کاکڵی قسەی سەعدی لە سەر ئەم شێوازە، جوانتر دەچەسپێ و باشتر لە دڵی خوێندەواری کوردا جێ دەکاتەوە، چونکە لێرەدا لایەنەکانی تری هونەری سەعدیمان وەلاناوە و مەبەستمان مانا وبەرهەمی قسەکانە. ئەمە لە کاری وەرگێڕاندا شێوەیەکی جوان و کەم وێنەیە بەڵام وەك پێشتر باسی کرا لە جێی خۆی نەبێ ئەم شێوە وەرگێڕانە رەوا نییە.

ئێستا- کە چاوێکمان بە سەر ژیانی سەعدی دا خشاند و بە کورتی ئیشارەیەکیشمان بۆ گوڵستان و وەرگێڕانە کوردییەکە کرد، جێی خۆیەتی بزانین «ماموستا مەلا عومەری ساڵحی» کێیە؟

شاعیر، کوڕی محەممەد سادق، کوڕی خوالێخۆشبو «میرزا ساڵحی ساحێب» ە، لە ساڵی ١٣٢٢ ی هەتاوی لە ئاوایی «دایە سلێمان» ی سەر بە شاری سەقز لە دایك بوە. لە تەمەنی پێنج ساڵی دا لە خزمەت باوکی دەستی بە خوێندن کرد. پاشان وەکی هەمو فەقێیەك ماڵی خۆیانی جێ هێشت و لەم دێ بۆ ئەو دێ و لەم حوجرە بۆ حوجرەیەکی ترکەوتە رێ و لە خزمەت

www.iqra.ahlamontada.com

مامۆستایانی بە ناو بانگی کوردستان، وەك: «مامۆستامەلاعبداللە محەممەدی» ئیمام جومعەی شاری سەقز «مامۆستامەلا ئەحمەدی نمەشیری، «مامۆستامەلا حەسەنی ئەدیبی» «مامۆستا مەلا محەممەدی شێخەلئیسلامی، «مامۆستامەلا شێخ حوسێن‌خان» و «مامۆستامەلا کامیلی نەقشبەندی» خوێندنی گەیاندە کتێبی «جمع‌الجوامع» و لە ئاوایی باخچەڵەی ناوچەی دیواندەرە بوبە مەلا. ساڵی ١٣٥٧ دەستی لە مەلایەتی هەڵگرت و بەکاری «معلم» ی خزمەتی بەکەڵکی خۆی درێژە پێدا.

لە ساڵی ١٣٤٢ەوە دەستی داوەتە شیعر و بەکوردی و فارسی و عەرەبی شێعری هەیە. نازناوی شێعری، «کۆلیل»ە.

لە ساڵی ١٣٦٣ هەوەڵ بەرهەمی شیعری لێ چاپکرا بە ناوی «لە هەر چیمەنێ دیمەنێ» و لە ساڵی ١٣٦٦ «گوڵی خوێناوی» بلاْوکرایەوە. لە ساڵی ١٣٦٧ کۆمەڵە دوبەیتییەکانی لە لایەن نوسەری ئەم پێشەکییەوە کۆکرایەوە و چاپکرا. وە لە زۆربەی گۆڤار و رۆژنامە کوردییەکانی ناوخۆ و دەرەوەش دا شیعری بلاْوکراوەتەوە.

سەیید عەبدوڵلاْی سەمەدی

مەهاباد - ١٣٦٨

www.iqra.ahlamontada.com

بیروڕای مامۆستا حەقیقی سەبارەت بە ئەسرینی ئاڵ

کـــۆلیل مـــامۆستای فـــەرزانـــە و زانـــا
وەستـــای جینـــاسان زانـــا لە مـــانا
کـــۆلیلی وردی هـــێژای کـــوردی نـــوس
ڕۆڵـــەی نـــە دیـــاری دەست و قـــەڵەم لوس
غـــەواســـی دەریـــای گـــەوهەر شنـــاسی
ئـــەلحەق وەلئینســـاف ئـــەدیبێ خـــاسی
ئـــەسرینی ئـــاڵم تەمـــاشا کـــردن
بـــە واژە بـــەرزن بـــە مـــانا وردن
شـــاری ئـــەوینم کـــردە نـــمونە
مشـــتێ لە خـــەروار لەبـــەر ئـــەزمونە
کـــێ دیـــوانـــدەرەی نـــەزانـــی کـــوێیە
هـــەرکـــە خـــوێندییەوە خـــەڵکی ئـــەوێیە
بـــیری وردی تـــۆ لەو مـــەزرا شـــینە
خشـــڵی بـــەر مـــوری بـــوکی ئـــەوینە
وات رازانـــدەوە بـــاغات و چـــیمەن
بـــاغی شـــەددادی راغـــە بـــۆ دیـــمەن
ڕەنگ و ڕوت هێنـــا بـــۆ دەشت و گـــوڵزار
وەك هـــەوری نیســـان بـــۆ مـــانگی ئەیـــار
خـــێر و خـــۆشی دی کـــەژ و کـــێو و چـــێو
بـــە هـــەڵبەستی تـــۆ زێـــڕی ســـاحێب نـــێو

www.iqra.ahlamontada.com

هــەواره بــەرزه و بــاخی خــوارەوه
خــونچەی پشکــوتون بــه دەم نــارەوه
گــوڵبەن گــولزاری لەعــله و بیجــاده
ســاتێ بــۆ دیــنی له جــاده لاده
بــاغ بــاوه حــاجی و ئــاسیا و حــەف بــرا
گوڵیــان دەپشکــون وێــنەی چــل چــرا
ئــاوی هــەڵدێری پێســانه جــاڕی
بــه هــاژەهاژی بــەردی دەهــاڕی
هــەر ســەرکەوتوبی مــامۆستای ئــەدیب
لەبــیبی بــێ نــاو هــەر وەکــو غــەریب
ئــەتۆ ســاڵحی دۆســتی حــەقێقی
تەمــای دۆعــاتم بــه هــۆی رەفــێقی

بۆکان عەبباسی حەقێقی یــازده

رەشەمەی - ١٣٦٤

www.iqra.ahlamontada.com

خوایە بە ناوت

خوایە بە ناوت دێتە وتووێژ
منێکی عاسی و دێوانە و سەرگێژ
چون پرچی هەرچی شیعر و پەخشانە
هەر بە شانەی تۆ درا لە شانە
ئەی نزیك لە من، من لە تۆ دورم
بۆیە تاریك و،کوێرو، بێ نورم
تۆ کان کەرەم من کەزەم لەکان
دەکەم، ئەی خاوەن مایکون وکان
ئەوەی خۆت ئەهلی بەوەی، بیکە پێم
تۆ وەك من مەکە تۆکێیت و من کێم
من کورتم هێنا لە خزمەت کردن
تۆ کۆتا هاتی لە تۆڵە گردن
تۆ ئیحسانەکەی من تاوانەکەم
فەرقی من و تۆ چین؟! تاوانەکەم
من «کۆلیل»ەکەی دیلی نەفسی خۆم
نەخۆشم، تەمای شفای لوتفی تۆم

سەرماوەزی ساڵی ١٣٦٣ هەتاوی

www.iqra.ahlamontada.com

بەهانەی بون

گزینگی هەتاو دای لە زوڵفی شەو ڕوژ بەشەو هەڵات
بـزەی شـەو بونی ڕاپەڕان لەخەو پەژارەی هەڵات
نـاسک‌تر لەڕوی خەیـاڵی جـوانـی نـەسیمێ بزوت
کـەشنەی سـروەی بـەری بەیـانی بەیادی پشکوت
هـەستی ڕومـەتی کوتـا بـە خـاڵی کـەیێئە وخـاڵە
لیبـاسی بـونی لەبـەر نـاکـاڵێ نـەگـەیوە کـاڵە
دوشـەمە شـەوێ لەکـاتی بەیـان لە ئـاسۆی ئەمەل
وریشـەی گـرشەی بە عـالەم گەیـان ئەستێرەی ئـەزەل
ئـارەقی شـەرمی دەرونـم لەچـاو بـۆیە ئـاژینە
کـە لەوەسـفی دا مـنێ نـاتەواو دەکـا وریـنە[1]
بـە وردی هـیوای چـاوێ چاوەڕوان ئاواتـە خـوازم
وەری بگـرێلێم وەکودیـاری‌شوان شـای سـەرفەرازم
ئـەزانـم کـەئەوگیـانی گـەردونە بەهـانەی[2] بـونە
مـنێ بـەم هـەمو بەهـا نـەبونە بەهـانە بـونە[3]
ئـەدوم لەبـاسی بەرزی‌شـانی ئـەوگـڕوی ئـەوینە
بەشـاهی ڎنـی دەنـا شـانی ئـەو مـۆری یـەقینە
شـەپۆلی بـەحری خەیـاڵم‌باڵی ورد و شکـاوە
ڕێگـەی سـەرنجی دولـێوی ئـاڵی لیێ شـلێژاوە

---

١ - وتو ویژ بەدەم خەوەوە وتووێژی بێ‌رەبط بەهۆی نەخۆشینەوە
٢ - واتە هویێ بە دیهاتنی عالەمە
٣ - پەڵپو بیانو

www.iqra.ahlamontada.com

لەکورتی تەشییە لەرزم تێ ئەچێ گەربڵێم هەتاو
لەهەنیەی ئەچێ هاتو کەنەچێ چی بدەم جواو
ئەڕژێتە نێولەش موچرکی تەزین بەرێژنەی[1] بەهار
تائەڵێم هیلال وەک ئەبرۆی نەبین دەکەم اِستغفار
وەختێ لەترسا هیلال بەشەستی بوبە دولەتۆ
لەدوای ئافەرین لەشەستی دەستی کوتی دولەتۆ
ئەڵێن وەکومن کەمەگۆچانێ وەک برۆی تۆیە
بەزەبری دەستت لەت بونم یانێ دەک لەم درۆیە
کەسێ کەڕەمزی هاتو چۆی هەست و هەوەڵ نوختە بێ
گەلاڵەی هەبون بەئەو پابەست و بەئەو پوختە بێ
مانگی یەک شەوە هەرچەندە شەنگە دڵ دوی ئەکەوێ
ئالەو تەشییە گەلی دڵ تەنگە ئەهادوای شەوێ
لەشێوەی جوانی هەوەڵ نامێنێ هەر ساتێ جۆرێ
سەرگۆناکانی هەل ئەقرچێنێ بە تیشکی خۆرێ
غونچە بوبە گوڵ گۆیا وەک زاری دەمی کردەوە
هات ە بینێتە یەک چون هەوەڵ جاری ڕیێ نەبردەوە
ئەوندەی تاڤگە و قەڵبەزە زۆرن ڕوناکو ڕەوان
هەموی لەخوانی ئەوموچە خۆرن بۆیە باسە خان
ڕەوتی بای شەماڵ شەلو جێماوە لەحەنای[2] عەتای
بارانی بەهار تنۆکێ ئاوە لەدیاری سەفای

---

١ - بارانی تون و بەهێز.
٢ - لەحاستی

www.iqra.ahlamontada.com

لەتاسەی خاڵی وشە بزرکا[١] لێزمەی هونراوە
وێرای[٢] وەنەبێ ێیخەی خۆی شرکا چارەی نەماوە
باڵای ئاوێنەی ئایین و یەقین تەوەژمی[٣] ژینە
پرشنگی نورە لەئاسۆی ئەوین سنوری دینە
لەوەسفی مویا، سەرگێژ و مەنگم ڕێگە باریکە
چاوی نابینێ قسەی دڵتەنگم شەوە تاریکە
حەیا لەحەیای حەیای تکیوە بەرگی گوڵباخی
لەتاوی کوڵمی ڕەنگی پەڕیوە لەباخ لەشاخی
لەلای نەفەسی بۆنی گوڵاڵان بۆنی هەڵاڵە
بەیبون و چنور لەپای کوساڵان[٤] یاخۆ هەڵاڵە
یەک هەناسەی ئەو لەناو پۆلیگوڵ عەتری دا بەگشت
لەکەند[٥] و لەند و لەسەر شاخی چڵ لەبەرو لە پشت
نەخۆینەوارێ بوبە دژمنی نەخۆینە واری
سوتا نەزانین، خویو قوژ بنی، چونە مەزاری[٦]
نورێ لەمەککە کەوتە بریقە کە بەلەبورە[٧]
زانینی بەشەر دای لەتریقە بە هۆی ئەونورە

١ - پڕوسقیا
٢ - غەیری - مەگەر ئەوە نەبێ
٣ - گەرمای لەسەرخۆ
٤ - کوێستانێکە، کێوی زۆری بێ
٥ - کەند و لەند یانی بەرزو نزم
٦ - گۆڕ - قەبر
٧ - بەرلە هەمو شتێ

www.iqra.ahlamontada.com

دوکـــانی وتـــو وێـــژی ئەدیـــان قـــوفڵی لێـــدرا
کــە ڕۆژی ڕونـــی ئـــایاتی قورئـــان بـــۆئە و هـــەڵکرا
تـــا ڕۆژێ زەوی ئـــەسورێتەوە، زانـــین ســـەرکەوێ
گـــەل ڕیگـــەی ئـــامانج بـــدوزێتەوە هـــەروابـــەرکەوێ
هێشتـــا پـــرشنگی دڵـــۆپێکە چـــوک لەو بەحرە گـــەورە
خۆی تیا ئەشواتۆ ســـەوزەی ڕەزاســـوک دورە بـــەدەورە
هـــەققە کەعیســـابەفوێ لەلەش زیـــندوی ئـــەکـــردۆ
آحـــمد کـــەڕۆحی نـــەکـــردایـــەگـــەش ڕۆحـــیش ئـــەمردۆ
موســـابەعاسای ئـــەونیلی وێســـان هەتـــا تـــێپەڕ بـــون
خوا بۆخـــاترئەو فیرعەونی خنکـــان بـــۆ جەحـــانم چـــون
ئـــەو ئـــەبێ بـــێ کـــەوش پـــێ بنێ لەتور ئـــەم تـــاعاسمان
هەر بەکـــەوشەوە ئـــەچێ بـــۆحوزور بـــۆڵای لامـــەکـــان
مشـــتی داوەشـــان دای لەدەمـــی زۆر واتـــە یـــەکسانە
مـــرۆڤی ســـورو ســـپی و ڕەش وبـــۆر هـــەموی ئینســـانە
یـــاسای ئـــازادی بـــوبە یـــاساوڵ بـــردی هـــاشاوڵ[1]
بـــۆ خـــۆپەرستی، چـــاوی چەپـــاوڵ نریـــاپوکاوڵ[2]
فەغفوری چینی و خـــوسرەوی پـــەروێز هـــێرکۆلی ڕۆمـــی
بـــە وسکـــوتێکی لێ یـــان بـــڕاهـــێز لەهـــەرسێ قـــۆمی
لاتو چەقۆکێش خۆی خستە پەسێو لاتـــەی کـــردە لات[3]
نەهـــاتی نەمـــا تـــاپای هـــاتەنێو نـــۆبەگـــەییە هـــات

---

١ - هەڵمەت پەلامار
٢ - قامك بە ناوچاو چەقاندن
٣ - ناوی بێتکە کە موشریکەکان لەزەمانی پێغە مبەردا(ص) دەیان پەرست

www.iqra.ahlamontada.com

شکـانـدی پشـتو سـینگی نـاحەزی، یەکـیەتی هـاورد
لەگیانی ئەوس و خەزرەج[1] دابەزی کـینە، دیقی کـرد
«کۆلیل»ی هەژار کـەسیرەی کـەسەر هـەرئەوە هـیوای
لەو ڕۆژەی کە سەر شۆڕە لەمـە حشـەر لەتـاوی گونـای
بە پاکی و چاکی چاکـی کـە وای گـوڵ وە، مـاشاءاللّـه
پەیـــامی درودلەمـــە لـبەندی دڵ بـــۆ رســـول اللّه
هـەروا بـۆگیـانی بـەرزی یـارانـی خـەزورو زاوای
بـوبکر و عـمر و علی و عوسمـانی بـاقی بـە رو دوای

سەقز - ٢٥ سەرماوەزی ١٣٦٤ بە بونەی ساڵ ڕۆژی
لەدایک بونی پێغەمبەری مەزنەوە - درودی خـوای
لێ بێت

---

١ - ئە و س‌و خەزرەج دو تایفە بون کەزیاتر لە سەد ساڵ دژمنی و کوشتو کوشتاریان لەگەڵ یەکتر بیا بو پێغەمبەری مەزن (ص) ئاشتی خستە نیوان یان وەبون بە برای یەکتری.

www.iqra.ahlamontada.com

هەرچەن

هـــەرچـــەن گیـــان گـــەیشت بـــە نـــوکی لوتـــم
لە نـــاو زستـــانی خەفەتـــا ڕوتـــم
هـــەرچـــەن خـــەمینە دڵ لە دەســـتی چـــەرخ
لە هۆشیـــاری خـــۆی لەبـــەدمەستی چـــەرخ
هـــەرچـــەن دو بـــاڵی پـــەپولەی مـــەیلم
سوتـــا بـــە چـــرای جەمـــاڵی لەیـــلم
هـــەرچـــەن لە گـــوڵزار بـــاس و بەیـــانا
گـــوڵی زەوقـــەکـــەم چـــو بـــە تـــالأنا
هـــەرچـــەن پیـــاڵەی شـــەڕاوی کـــەیفم
خـــواردیـــەوە رەقـــیب درێـــغ و حـــەیفم
هـــەرچـــەن ســـەرخـــۆشی خـــەفەت و خـــەمم
لە شـــەوە زەنگـــی ژینـــا بـــێ شـــەمم
هـــەرچـــەن کســـپەی خـــەم گـگیـــانم وەك مـــۆم
تـــاوانـــۆ بـــە تـــاو ئـــاهو نـــاڵەی خـــۆم
هـــەرچـــەن سەرتـــاپای شـــعورم ســـڕە
تـــان و پـــۆی رەگـــی حـــەنجەرەم گـــڕە
هـــەرچـــەن دڵســـەردم وەك بـــەفری ســـەرکـــەل
تـــاوسی جـــوانـــیم نەیمـــا پـــەڕ و پـــەل
هـــەرچـــەن کـــە تـــارای بـــوکی بـــاسەکـــەم
رەشـــی پـــۆشیوە وەك هەنـــاسەکـــەم

www.iqra.ahlamontada.com

هەرچەن سەرتاپای لیباس و لەشم
گوڵدۆزی کریا بە خوێنی گەشم
هەرچەن ئەلەرزم بە دەم لەرزەوە
وەك قەرزار بەدەس خاوەن قەرزەوە
هەرچەن ڕەنگ لە ڕوی بەختم پەڕیوە
سەگی نەگبەتی لە ڕوم وەڕیوە
هەرچەن ئاوێنەی تەبعم نانوێنێ
بولبوڵ لە باخی گوڵم ناخوێنێ
هەرچەن ئاوێنەی ئەسرینی ئاڵم
ئەنوێنێ ڕەنگی بەختی ڕوتاڵم
هەرچەن گەوهەری ئەسرینی ئاڵم
کەمتر دێ لەچاو، تەنیا و بێ باڵم
هەرچەن لە دەشتی چوڵی بێکەسی
گیانی بێ تینم هیچێ نەحەسی
هەرچەن گەردەلول سارای دەرونم
کوێری کرد چاوی گیانی زەبونم
هەرچەن لە بەزمی یارانا دورم
بە تێخی هیجران سەرتاپا سورم
هەرچەن گیان و دڵ نیمە سوتاون
سوختی تەنوری دەرد و زوخاون
هەرچەن ڕەوڕەوەی ژیانم ژانە
سندوقی ماڵی دڵم خەمدانە

www.iqra.ahlamontada.com

هەرچەن لە باخی ژیان و ژینا
زەمانەی زاڵم لێم کەوتە قینا
هەرچەن خەیاڵم پرژ و بڵاوە
ئەڵێی کە مێشکم بۆمبا لێ داوە
هەرچەن زەمانە دورانی لێوم
بەڵێنم دابو لێوم نەبزێوم
هەرچەن درێژە شەو ڕەشی بەختم
چاوکوێر بوی دوکەڵ هەناسەی سەختم
هەرچەن بە جوانی خەم پیری کردم
زۆژی موی چەرموی لێ هەڵهاوردم
هەرچەن ڕو سوری چەپلاخەی دەردم
دڵ وەك زستانی چل چەمەی سەردم
هەرچەن وەك لالە دڵ پڕ لە خوێنم
دو ئەژنۆ نەبێ کەسێ نادوێنم
هەرچەن هەلاڵەی هەنگم کەم ڕەنگە
سیس و ژاکاوە، کز و دڵتەنگە
هەرچەن ژەنیالێم دەرکی وەسلی لەیل
دڵ بێ مەیلی شەوق وەلێ لەخەم کەیل
هەرچەن بوبە ژن کیژی بەهارم
ئاوسی کۆرپەی دەرد و ئازارم
هەرچەن ئەقڵ و هۆش کپ وکەزمی کرد
بێ هێز و بێ فەژ لەژ وگەزمی کرد

www.iqra.ahlamontada.com

هەرچەن دل لە نێو قەفەسەی سینە
وەکو ئازیەتبار سەرتاپای شینە
هەرچەن کە تەپڵی ڕسواییم ژەنیا
لە ماڵی خەما وێڵم بە تەنیا
هەرچەن ڕو زەردم وەك زەردی خەزان
بای ناموڕادی خەم، دڵمی تەزان
هەرچەن وشکۆ بوم وەك پوشی هاوین
سەبون و گڕەی گەرما لێی داوین
هەرچەن چەپۆك و چەپلاخەی زوخاو
چەپۆکانە کەن لە جەرگی روخاو
بە سەر ئەم گزوخ زامان کاری
خۆم لە دەس نەدا تەواو یەکجاری
تین و ئەوینی شێعر و هەڵبەستم
جار جار سەر ئەدەن لە ماڵی هەستم
وەلێ مەمنونم لە فرمێسکی گەش
بوبە چرای ژینم لە شەوگاری ڕەش
لە سەر مژۆڵم وەك گلۆپ هەڵبون
تاریکە شەویان کردە ڕۆژی رون
بون بە کۆمەکی لەشی بێ تینم
هیوایان خستە گیانی ئەوینم
وا لە بەر چرای ڕومەتی ئەسرین
کردم ئاودێری هەلاڵە و نەسرین

www.iqra.ahlamontada.com

بە خوێنی دڵ و بە گەوهەری چاو
توانیم چەپکێ گوڵ خۆشڕەنگ و تێراو
بە ڕەنگ و بۆنی ئەوین و ئایین
بۆ برا و خوشکی کوردم بکەم شین
وەکو گرشەی خۆر پڕشنگی هەیە
جوانی رومەتی چون ئەستێرەیە
بەژنی جێژنانە و مەبەستی ژینە
هۆی بوژانەوەی مێشکی بێ تینە
بە بەژن و نما هەر چڵێ چما،
دەمی ها لە ناو دەمی شەونما
چونکە گوڵستان بایی هەشتەمێن
بۆ هەڵبەستەکەم ئامیانە و هەوێن
بوکێ کە دەرچێ لە ئەو باوانە
دیارە سەراپا بێ عەیب و جوانە
لە هاوەڵان و یارانی گیانی
لە تۆ کە رۆڵەی لاوی کوردانی
ڕێگەت گەرکەوتە ئەم باخە جارێ
کارێ بکە بۆم، یا مەکە کارێ
هەوەڵ تکایە ناحەزەکانی
بێنە سەر ڕێگا و دیمەنی جوانی
ئەگەر ئەم کارەش لە دەستت نایە
عەیب و عار پۆشین کارێ ڕەوایە

www.iqra.ahlamontada.com

مــەردم، کــە مــردم، ئــاوا بــوم لە کــەل
تکیــامە ژێــر خــاك وەك قــەترەی ئــەمەل
بــە دۆعــایێ خــێر بــفەرمون یــادم
شــایەت دۆعــاتان بگــا بــە دادم
لە مــێژە «کــۆلیل» چــاوەڕێی خــێرە
چــون دەمــێکە شــەڕ بــە گیــانی فــێرە

www.iqra.ahlamontada.com

ناڵینی دڵم

کەسێ کە دو گوێی بیستنی کەڕە
نەگبەت گرتویە عاقیبەت شەڕە
چون لە بازاڕی قال و بەلادا
خۆی کەڕکردوە ئێستەش گوێ نادا
کەسێکیش کە وا کەمەندی ئیخلاس
لە گیانی ئالاّ لە پایە و ئەساس
چبکا کە نەڕواو، نەچێ بۆ حوزور؟
یا وەك قورسی خۆر خۆی نەگرێ لەنور
ئەوانە خۆری شەوی تاریکن
شارەزای راز و رێگەی باریکن
شەمی خۆشبەختی بۆ هەڵکراون
بە واتەی کوردی خودا پێداون
خوایە ئاوات و ناڵینی دڵم
داماوی رۆژی ژێر بەرد و گڵم
لە کێ داوا کەم منێکی بێکەس
کەلە تۆ بانتر نیە بالاّ دەس
شەقامێ کەتۆ دەس نیشانی کەی
کوێری ناکاتۆ زۆری جەمو کەی
کەسێ تۆ رێگەت نابێتە بەری
لەڕێی لانادات هەزار موشتەری

www.iqra.ahlamontada.com

تــۆ ڕێگــە نیشــان نــەدەیتە کــەسێ
خــۆی نــایدۆزێتۆ بــە هــیچ مــەبەسێ
تــۆ ئــەگــەر عــومەر نــەخەیتە ســەر ڕێ
چــۆن ئــەم مــاڵی چــو،ئــەویشی دەچــێ

ئاقیبەت خێر

بــێ مــاڵ و مــڵکێ ئــاقیبەت خــێر بــێ
تــاقە بــەگــەنجی قــە نــاعەت تــێر بــێ
چــاترە لە مــیری ئــاقیبەت شــەڕێ
گش کــەسێ لە شــوێن ســەری بگــەڕێ
خــۆشی لە دوای شــەڕ جــوانــتر ئــەکــاڵێ
تــا بــەزمێ بــزێت بــە کــۆرپە تــاڵێ

بەختیار و بێ بەخت

وتیــان بــە پیــاوێ ئــاقڵ و تــێبین
کــامەڕووا کــێیە لە ڕوی ســەرزمین؟
فــەرموی ئــەو کــەسەی کــێڵای و خــواردی
بــۆخۆی و بــۆگــەل بــەگــەرمی نــاردی

www.iqra.ahlamontada.com

ئـــەوە خـــۆشبەختە لە دنیـــا و دیـــنا
هـــەوەڵ فـــێرخـــوازە لە دەرســـی ژیـــنا
وتیـــان ئـــەی بـــێ بـــەخت کـــامەیە و کـــێیە
پـــێڵاوی ڕۆژی ڕەشـــی لە پـــێیە
فـــەرموی هـــەرکەسێ بـــە دڵ بـــیکێڵێ
هـــیچی لـــی نـــەخوا و بـــمرێ و جـــێی بـــێڵێ
مـــەگـــەر نـــازانـــی مـــاڵ بـــۆ خـــواردنـــە
بـــۆ هەتـــا مـــردن پـــێ ڕابـــواردنـــە؟!
بـــە مـــەتەڵ ئـــەڵێن مـــاڵێ خـــۆنە خـــۆر
دوایـــی ئـــەبێتە کـــەیفی چـــەکـــمە بـــۆر
ئـــەوجۆرە شـــەخسە بـــێ خـــێر و شـــوێنە
وەخـــتێ کـــە بـــمرێ پـــاداشـــی جـــوێنە
مـــاڵ بـــۆ جـــوا مـــێری و ســـوکی ژیـــانە
کـــەی تـــەمەن بـــۆ مـــاڵ بـــە دەس هێنـــانە
چـــەنێکی فـــەرمو موســـا بـــە قـــاڕون
گـــوێی نـــەدا بـــیستت چـــۆن بـــو ســـەر نگـــون
خـــوا بـــە تـــۆی داوە تـــۆش بـــیدەرە خـــەڵک
بـــۆ مـــردن چـــاکـــە مـــرۆڤی بـــێ کـــەڵک
کـــەسێ مـــاڵ نـــەکـــات بـــە زەخـــیرەی ڕێ
ئـــاقیبەت بـــۆ مـــاڵ ســـەری تیـــا ئـــەچێ
لە هـــەردو دنیـــا کـــاتێ خـــۆشبەختی
خـــەڵکی خـــەلاس کـــەی لە ڕۆژی ســـەختی

www.iqra.ahlamontada.com

پــێت خــۆشە هــەردو دنیــا ت لە گــەڵ بــێ
خەرمــانی خــۆر بــەو بــۆ هــەزار هــل بێ
هــەرکەس نــانی خــۆی هــالە بــەر شــاڵی
خۆیــا، هــەر ئــەمەت پــێدەکــا حــاڵی
کــاتێ کــە بــەخشیت هــیچی لێ مــەڵێ
نــە کــو خــێرەکــەی لە دەســتت هــەڵێ
وەکــو کشت و کــاڵ بــە تــەرزە و لافــاو
لە ریشــە دەردێ بــە مــلی شکــاو
بــەرهەمی بــەخشین بــە خــوتە و بــۆڵە
یــا کــۆڵانەوە دەبــێ بــە کــۆڵە
داری جــوامــێریت لە هــەرکوێ چەقــان
لق و پــۆی تــێپەرئەوێ لە عــاسمان
درەخــتی بــەخشین هــەڵچێ لە هــەرجــێ
ســەردە ســوێتە عــەرش بــە لام بــە مــەرجــێ
قــوڵ هــەڵ نەمــاڵی و بــە تــەوری مــنەت
جــەرگی دارە کــەت بکــەی لەت و پــەت
خــۆت هــەڵمەکــێشە بــا ئــەو، بــالاکــا
تــابــەســەر ، خــێرویێرائــالاکــا
بــۆ بــەر و مــیوەی ئــەگــەر بــە هــیوای
بــە کــۆڵانەوە مــەنیشە لە ســای
بــڵێ ئــەی خــودای گــەورە زۆر سپــاس
کەیــاریمت دا بــۆ کــارێکی خــاس

www.iqra.ahlamontada.com

لە خـــۆدەرمەچۆ کـــاتی هـــاویاری
دەرکـــە وەلە خـــۆ، بـــە خـــزمە تکـــاری
عـــومەر بـــۆ ســـەعدی ســـلاو بـــنێرە
چـــون پێشـــانتی دا ئـــەم رێگـــە خـــێرە

هەوڵی بێ سوچ

بـــرای بـــەرێزم لەم دنیـــا دوکـــەس
تەمەنیـــان دۆزان بـــە فـــیرۆ، عـــەبەس
هـــەوەڵ ئـــەوکـــەسە کـــۆی کـــرد و نـــەیخوارد
ئـــەمرێ و جـــێی تـــێلێ بـــە هەنـــاسەی ســـارد
دوهـــەم ئـــەوکـــەسەی ئـــەیزانـــی و نـــەیکرد
وجـــاخی کـــوێرە ئـــەوەش وەخـــتێ مـــرد
زۆرێ شک ئـــەبەم خـــاوەن بـــیر و ژیـــر
بـــا ئـــەو حـــاڵیشە گـــێژە و گـــۆشە گـــیر
ســـینەی گـــەنجینەی فکـــر و زانـــینە
کـــەچی وەک ســـەهۆڵ ســـارد و بـــێ تـــینە
هـــەرچـــەن خـــاوەنی کـــتێوەو، قـــەڵەم
پـــێنوس بـــە دەســـتە و لێـــنوس لەبـــەر دەم
بـــە هـــیچ کـــلۆجێ هـــەڵمەتێ نـــادا
لە رێگـــەی گـــەل و خـــەڵکی خـــودا دا

www.iqra.ahlamontada.com

کــەسێ بــەم جــۆرە بــێ خــێرویێر بــێ
کــە مــردیش ئــەبێ وجــاخی کــوێر بــێ
رەنگــە خــۆی بــڵێ کــوزم لە شــوێنە
وەلێ بــڕێ کــوڕ هــۆی تــانە و جــوێنە
قــەت وجــاخ کــوێری بــە رۆڵــە نــیە
رۆڵــە جــارجــارێ هــۆی چــاوکــوێرییە
بــەرهەمی زانــین لە هــەر بــارێکۆ
وجــاخە بــۆ گــەل بــۆ مــن و بــۆ تــۆ
هــەرچــەن بــە پــلەی زانــین لە بــانی
کــە بــێ عــەمەڵ بــی دیــارە نــەزانــی
نــە لێکــۆڵەرە نــە بــڕوا زێکــە
کــەرێکە بــاری چــەن کــتێوێکە
زانــین مــامۆستای بــاوەڕ و بــیرە
پــایە و بنــاغەی فکــر و تــەدبیرە
تــەدبیر بــۆ هــەمو، نــە خــورد و پــۆشین
زیــاتر لە خــەڵکی بــۆ خــۆ تــێکۆشین
کــەسێ زانــین و تــەقوای دا بــە مــاڵ
خەرمــانی دیــنی بــو بــە کــۆی زوخــاڵ
زانــای بــێ تــەقوا وکــوێر چــرا بــەدەس
هــەر دویــان دورن لە ئــەسڵی مــەبەس
شەقــام و رێگــەت پــێ ئــەدەن پیشــان
خۆیــان بــە کــۆیری بــێ رێگــە و نیشــان

www.iqra.ahlamontada.com

نـــور ئەبـــارێنن بـــەسەر عـــاڵەم دا
خۆیـــان ســـەرگێژن لە مـــژ و تـــەم دا
زێـــڕ و مـــاڵ ئـــەدەن هـــیچێ نـــاسێنن
تـــەمەن بـــە فـــیرۆ دا ئـــەدۆزێنن
بـــە وێـــنەی خـــەوتو پـــەل دەوەشـــێنن
بـــە وڕێـــنەی خـــەو خـــەڵکی دەدوێـــنن
هـــەر بـــەو وڕێـــنە مـــن و تـــۆ لە خـــەو
رائـــەچڵەکـــێنن جـــەنگەی نـــیوە شـــەو
بـــەلامێ خۆیـــان ســـەرمەستی خـــەون
دیـــل و زیـــندانـــی تـــاریکە شـــەون
«عـــومەر» مـــەبەستی ســـەربەرزی تـــۆیە
پیـــاوی بێکـــارە زیـــانە خـــوورۆیە

خەرمانی نور

مـــاڵێ کـــە ئـــاقڵ ئـــاوەدانـــی کـــات
ئـــەشێ دیـــنداری گڵەبـــانی کـــات
دیـــنێ کـــە زانـــا لایـــەنگیری بـــێ
پـــەسەن کـــراوی ئـــەقڵ و بـــیری بـــێ
ئـــەو دیـــنە هەتـــا هەتـــایە هـــەیە
هەتـــاوی خـــاوەن گـــرشەو شـــۆڵەیە

www.iqra.ahlamontada.com

ئـــەگـــەر مـــیریش بـــیت بـــێ پـــەندی ئـــاقڵ
تـــاج و تـــەخت و بـــەخت بـــێ سـوچە و بـاتڵ
پیـــاوانـــی گـــەورە بـــە ئـــامۆژگاری
ڕێگـــەی ڕۆشنیـــان بـــۆ کـــردوی دیـــاری
هـــەر کـــارێکت هـــەن بـــیدە بـــە ئـــاقڵ
تـــا لە ئـــاکـــاما نـــەمێنی مـــاتڵ
ئـــاقڵ بـــە نـــوری چـــرای بـــیر و فـــام
بـــاریکە ڕێگـــە ئـــەکـــاتە شەقـــام
ئـــیبڕاهـــیم لەبـــەر تـــیشکی شـــعورا
کـــەوتە مـــل گـــەنج و خەرمـــانی نـــورا
خـــوایـــە تـــۆ بـــیتو ئـــەقڵی ئـــیبڕاهـــیم
«عـــومەر» بـــخە ســـەر ڕێگـــەی مـــوستەقیم

سێ شت

ســـێ شت لەم دنیـــا ڕو لە زەواڵـــن
بـــەر لە تیـــا چـــون و پشت لە کەمـــاڵن
مـــاڵێ بـــێ ســـەودا بـــمێنێتەوە
ســـەرمـــایـــەکـــەیشـــی ئـــەتـــاوێتـــەوە
بـــەخێڵی زانـــا، کـــە بـــە کـــەس نـــەڵێ
زانـــین دەبـــێتە هـــەڵمی مـــەنجەڵێ

www.iqra.ahlamontada.com

ئـــەو مـــوڵك و مـــاڵە خـــێوەكـــەی كـــەر بـــێ
ئـــەبێ وەك رەجـــاڵ مـــات و پـــەكـــەر بـــێ
مـــاڵێ خـــاوەنی گـــێژە و ســـاویلكە
ئـــاگـــری تـــێ ئـــەچێ وەك چـــڵێ چـــیلكە
دژمـــن بـــە فـــیرۆ ئـــەی خـــەڵەتێنێ
مـــوڵك و مـــاشەكـــەی لە دەس دەردێـــنێ
ئـــیتر بەسەریـــا خـــۆئەسەپێنێ
تـــاورگی بگـــرێ تـــێی ئـــەتەپێنێ
ئـــەی ئـــەوەی خـــاوەن مـــوڵك و ولاتـــی
دارای بـــاوەژو بـــیـــری نـــەجـــاتـــی
پـــێت خـــۆشە مـــاڵ و مـــوڵكت بـــمێنێ؟
رێـــزت نـــەشێوێ لە هـــەمو شـــوێنێ؟
گـــاگـــا بـــە لوتـــف و مـــەدارا و خـــۆشی
چـــاكـــە لە تـــۆڵەی تـــاوان چـــاوپۆشی
جـــارجـــارێ وەك ژار دڵ و جگـــەربڕ
بـــەردە لەســـینەی دژمـــن گـــرپەوگڕ
دیـــارە بـــڕێ جـــار ســـەدگۆزە نەبـــات
كـــاری كـــاڵەكـــە مـــارانـــێ نـــاكـــات
بـــەخشینی زاڵـــم زوڵـــمە لە چـــاكـــان
هـــۆی دەردو ئـــێشە لە بـــۆ دڵپـــاكـــان
بـــەزەیی هـــاتن دەر هـــەق بـــە زۆردار
زوڵـــمە لە گـــوروێی بـــێ زۆر و هـــەژار

www.iqra.ahlamontada.com

زاڵمی دڵ رەق گەر بلاوێنی
لێت کردووە ئاوی خاوێنی
وەکو خۆر هەڵبیت لە شەوی تاری
گیانت بخەیتە بەر پێی بڕیاری
کاتی تەنگانە لێت هەڵئەکا پشت
مڵك و ماڵەکەت دەردێنێ لە مشت
ئەفسانە نیە ئەژدیهای حەوسەر
ئەوە زاڵمە بە بڕوای «عومەر»

باوەڕ بە دو چت

باوەڕ بە دو شت بە قەولی ئاقڵ
بە بڕوا و بیری ژیرانە و کامڵ
لە عومری خۆتا تاوی مەکە
چون بە خەوێك و خەیاڵێ حەکە
یەکەم هاوەڵی لە گەڵ میر و شا
هەر بە خەیاڵێ لێت ئەکا حاشا
دوهەم بە خەوێ لە پڕ بە شەوێ
زەنگۆڵەی دەنگی منداڵ گڕ ئەوێ
دیارە هەر شتێ کە بێ وەفا بێ
ئەبێ وریا بی بۆ دۆسی نابێ

www.iqra.ahlamontada.com

مەسپێرە مەیلت بە لەیلی بێ مەیل
کە دڵی خێڵێ لە خەم ئەکا کەیل
لەیلێ کە مەیلی بۆ چەن هەزارە
لە دەرسی عیشقا نەخوێندەوارە
کەسێ دڵ بدا بە وەها یارێ
وەبێ کەس دەمرێ دڵی بە جارێ
شا ئەو یارەیە هەر بە خەیاڵێ
پەیمانی وەفا ئەنێتە چاڵێ
چون بەرگی وەفای لەبەر ناکاڵێ
دای ئەماڵێنێ بە قسەی تاڵێ
«عومەر» نەکەویە خەیاڵی خاڵی
لیباسی وەفا لەبەر داماڵی

رازی دەرون

هەر چی لە لای خۆت رازی نهێنە
لە لای دۆسیشت قەت مەیدرکێنە
شایەد کە رۆژێ بیێتە دژمن
زەنگت بزرێنێ لە لای پیاوو ژن
یا هەر ئەو دۆسە لە لای دۆسی خۆی
ئەویش یەکێ تر، هەروا برۆ بۆی

www.iqra.ahlamontada.com

رازی دەرونت لە عالەم تەواو
ئاشکرا کەن و، لێت بکەن بە قاو
ئەڵێن لە دو لێو هەرچی بێتە دەر
لێوی ئەم و ئەوگشت ئەگرێتە بەر
هەر لە دڵتا بێت رازی خۆت چاکە
تا بێژی و بێژی، تۆ مەیلێ کاکە
وەختێ کە بەستت ئاو لە سەر چاوە
بە خاتر جەمی کارت تەواوە
ئەینا بەرگیری جۆگە مەحاڵە
تا سەر چاوەکەی دەمی بەتاڵە
قسەی نهێنی گەورە رازێکە
تاقانە رێبوار لە رێبازێکە
ئەوەی ئاشکرا ناتوانی بێژی
نهێنیش مەیلێ، گەر بێژی گێژی
هیچ کەس وەکو خۆت دۆسی تۆ نیە
ئەگەر ئینسانە یا خۆ پەرییە
وەختێ خۆت وتت لە لای مام و خاڵ
ئەوانیش ئەیبەن ئەم ماڵ بۆ ئەو ماڵ
«عومەر» لە دڵیا قسەی نەشاردۆ
بۆیە تلیاوۆ بە ئاخی ساردۆ

www.iqra.ahlamontada.com

هات و ڕۆژی هات

چی دێ لە دەستت بیکەی بە دژمن
هەموەکەی مەکە بژنەوە لە من
هات و ڕۆژێ هات بو بە هاوەڵت
بوبە دۆسێکی گیانی لە گەڵت
با لە زوت هەڵبێت ئەو ڕۆژە لە لای
سەرت بەرزۆکەی بکەی تمیشای
بەڵام سەرنجی لێ دور مەخەرۆ
لە هەر بارێکۆ تاقی بکەرۆ
گاهێ دژمنی بێ هێز و نەتوان
کە بو بە دۆست و هاوەڵی ئینسان
زیاتر مەبەستی ئەوەیە ڕۆژێ
هەڵ هەڵکەوێ بۆی ئێسکت بکرۆژێ
نە دژمن، دۆسیش تا پلەی تەواو
بە جێگەی باوڕ نایێتە حەساو
بە خڵتەی خولتە و بە کلکە سوتێ
هۆشت بێ دژمن نەتنێتە پوتێ
کەسێ دژمنی نەخاتە بەر چاو
بێ هێز و بچوك هێنایە حەساو
ئەو کەسە وەکو کەسێ ئەمێنێ
کە ئەڵێ ئاگر هیچ ناسوتێنێ

www.iqra.ahlamontada.com

ئـــاگـــر تـــا کـــەمە، بـــیقوژێنەرۆ
بـــا نـــەتسوتێنێ، گـــەشی مـــەکـــەرۆ
راوچـــی تـــا دەســـی لە مـــاڵی کەمـــان
نـــەداوە، دەخـــیل پـــێی مـــەدەن ئەمـــان
ئەینـــا کـــە دەرفـــەت لە دەس رابـــورێ
بـــە پەیکـــانی تـــیژ جـــەرگت ئـــەدڕێ
ســـڵاو بـــۆ ســـەعدی تـــا ئـــیمڕۆ «عـــومەر»
وەکـــو ئـــەو بـــۆ خـــۆی نەینـــاسی خـــەتەر

چەن ئامۆژگاری

کـــە بـــەینی دو کـــەس کـــەوتە بـــاریکی
بـــەڵکو لای بـــەری شـــەوی تـــاریکی
بـــە بـــاڵی فـــڕین بـــە گـــەروی هـــاوار
بـــە چـــاوی گـــرین بـــە زمـــانی وتـــار
بـــە هـــەست و وجـــود بـــە لەش و بـــە گیـــان
چـــرای بـــرایـــی رۆشـــن کـــە بۆیـــان
کـــە کـــارێکی وا لە دەســـتت نەهـــات
کـــارێ وا نـــەکـــەی رۆژانـــی داهـــات
کـــە ئـــاشتۆ بـــونۆ بـــبی خەجـــاڵەت
تـــۆزی خـــەم بگـــرێ ئـــەو لێـــوە ئـــاڵەت

www.iqra.ahlamontada.com

شەڕ لە نێوانی دو کەس کە گڕیا
ئەقوژێتۆ کاتێ سوختی لێ بڕیا
کوڵ کێشی سوختی ئەوگڕ و شوڵە
چلوچۆیەکەی فیتنەی کولوڵە
بەهاری ئاشتی ئەو فەسڵە هاتۆ
بای شەرمەساری وشکی ئەکاتۆ
گەردون بە بەردی قەدری ئەداتل
ئیتر کەس بۆ ئەوگوێچکە ناکاشل
جا بۆ داگیرسان ئەو حیلە و پیلە
هەر خۆی دەکرێ بە دەستە چیلە
لە لای کۆڕی دۆس کۆمەڵی دڵپاك
تارای بوکی باس هێواش بکە تاك
تا چاوی گوێچکەی دژمن لەو لاوۆ
لە دور نەبینێ و، بیکاتە چاوۆ
باسێکت هەبێ لە پای دیوارێ
لە دێ و لە شار و هەر شوێنەوارێ
لە دەورو بەرت هەر کونێ دیار بێ
شایەت کە گوێچکەی دەر و دیوار بێ
گەر لە پەناتا دیوارە یا کێو
بڕوانە پەریت لە دەورە یا خێو
لە نێو دو کارا کامیان رەوایە
هەڵبژێرە و بیکە سەرمایە

www.iqra.ahlamontada.com

وەکو هەوری تاڵ مەخوزە لە کەس
دڵڕەقی مەکە نیسبەت بە ژێر دەس
بە تێغی زمان دڵ هەڵمەدڕە
بۆچی پێت بێژن زمانی شڕە؟
زمانی پیس خێوی ئەنێتە ژێر چاڵ
یا خۆ ئەیکاتە تۆشەی قەل و داڵ
شەڕ مەکە لەگەڵ ئاشتی خوازێکا
هەتا گیر نەکەی لە ڕێبازێکا
دۆس مەبە لەگەڵ دژمنی دۆسا
یا هەقی دۆسی نەتخاتە کۆسا
لەگەڵ دژمنی دۆسا، روخۆشی
یانی لە مانای دۆسی چاوپۆشی
لەوەها دۆسێ دەستت بشۆرە
کە لەگەڵ خێڵی دژمنت جۆرە
چون چاوی دۆسی ئەینێتە گریان
بە هەناسەی بای دڵ سەردی زریان
هەروا گوڵاڵە سورەی دۆسانە
ئەو خونچە سورەی، سۆرەی پەیمانە
کاڵ دەکاتەوە و دای ئەمرکێنێ
لای دزك رازی گوڵ ئەدرکێنێ
کارێ بە پارە دروس ئەبێ بۆت
مەیخە مەترسی ئیتر گیانی خۆت

www.iqra.ahlamontada.com

وەختێ بە ماڵ و بە پوڵ و پارە
پێك نەهات ئەم زا چارت ناچارە
بە بریقەی شمشێر بۆ ئاخرین فێڵ
رێگەی رۆشنی دژمن بکە لێڵ
دژمنێ هەرگیز نەتبەخشێ جارێ
بارانی رەحمت قەت بۆی نەوارێ
رەحمی پێ مەکە مەڵێ بێ هێزە
کە هێزی تێ هات بە نوکی نێزە
جەرگت کون دەکا تا بە خوێنی تۆ
دڵی تۆراوی بێنێتۆ سەرخۆ
با زۆر بە هێز بی زۆریش بتوانی
نابێ دژمنت بە کەم بزانی
چون ئەمیش خاوەن مێشك و هەناوە
هەر کەس لە کراسی خۆیا پیاوە
«عومەر» سەرکێشە ئەسپی مەغروری
پەس هەتا ماوی لێی بکە دوری

لایە لایەی خەم

کوشتنی زاڵم دو جار بەکەڵکە
یەکەم بۆ زاڵم دوهەم بۆ خەڵکە

www.iqra.ahlamontada.com

خـوّی له قـینی خـه‌ڵك خـه‌ڵكیش له شـه‌ڕ ئـه‌و
نه‌جـاتیان ئـه‌بێ له تـاریكه شـه‌و
هـه‌م خـوّی له تـاوان ده‌سـتی ده‌بـێ كـوڵ
هـه‌م له مـه‌زرای گـوڵ ده‌فـه‌وتێ پـێكوڵ
بـه‌خشین ره‌وشـتێ جـوان و ره‌وایـه
بـه‌لامێ مـه‌ردوم ئـازار جـودایـه
بـا تـیّغ و نـه‌شته‌ر دوله‌ت كـا جـه‌رگی
تیمـاری مـه‌كـه تـا ده‌مـی مـه‌رگی
بـه‌زه‌یی هـاتن بـه دو پشك و مـار
دوره له بـڕوای مـروّڤی هوّشیـار
كـه‌سێ بـوّ زاڵـم بسـوتێ دڵـی
ئـاگـر ئـه‌چێته خه‌رمـانی گـوڵی
دڵت نـه‌سوتێ بـوّ دژمـنی گـه‌ل
چـون پـیسترێكه ئـه‌و له مـاری شـه‌ل
له قـرچـه قـرچـی هـاوینی خـه‌ما
نه‌هـاتی دێـنێ بـه‌سه‌ر عـالـه‌ما
لایـه لایـه‌ی خـه‌م بـوّ نـاپیاو كـردن
هـوّی سـه‌ر شـوّڕییه هه‌تـاكـو مـردن
كـوّرپه‌ی ئـازادی له نـێو چـاڵ نـانه
لانـی كـه‌م لانكـه‌ی هـه‌ژار سوتـانه
ئـاو دێـری دژكـه بـه ئـه‌سرینی چـاو
بـێكه‌س كـوشتنه بـه ده‌رد و زوخـاو

www.iqra.ahlamontada.com

باش گوێچکە شل کە بۆ قسەی دژمن
قازانجی هەیە لە دژمن بیستن
بەڵام بە قەولی قەت مەکە عەمەڵ
سەری پیاوەتیت با نەبێ کەچەڵ
هەرچی ئەو ئەڵێ تۆ پێچەوانە
بچی بە ڕێدا، ئەو ڕێگە جوانە
دوری‌کە لەوەی کە دژمن ئەڵێ
بیکە، دەخیلە لەقەولی هەڵێ
ئەو ڕێیە دژمن پێتی نیشان دا
تۆ بەڕێ ئەکا بەڕێی نەماندا
تابە وتەی ئەو بچی بە ڕێوە
بەڕێوە ناچی، بەسەر دو پێوە
بە قسەی دژمن هەتا عەمەڵ‌کەی
تۆ دەستە ئەژنۆ و، ئەو ئەڵێ ئۆخەی
کام ڕێگە راستێ ئەو بیدا نیشان
بەچەپا نەچی،دەبیەتە نیشان
بەوێنەی «عومەر» لە تاڤگەی ژیان
هەڵتە هاوێنە نێو بەحری خەمان

www.iqra.ahlamontada.com

ڕێگەی ناوەڕاست

ئەی ئەوەی خاوەن ماڵ و منداڵی
مەڵێ بێ حاڵم لێم نابێ حاڵی
ئەگەر پێت خۆشە نەشێوێ ڕێزت
هەر بەردەوام بێ قودرەت و هێزت
ڕێگەی ناوەڕاست گەر بگریتە بەر
دوری لە ڕێگە کوێرەی، دەردی سەر
نەتاڵ چون کەکرە نەشیرین وەك قەن
نە ساف وەك حەریر، نە تیژ وەك بڕوەن
زۆر تاڵ بی، تفت دەکەنۆ لە دەم
زۆریش ڕۆشن بیت دەسوتی وەك شەم
نە هێندە تاڵ بە لێت بێزار بێ، زار
نە ئەونەش شیرین قوتت دەن یەکجار
بە زەبری و نەرمی کار ئەبێ مەیسەر
حەکیم خاوەنی مەڵهەمەو نەشتەر
عاقڵ کەسێکە تەواو تاڵ نەبێ
لە هەر باسێکا کەڕ و لاڵ نەبێ
نە لە هەموکەس خۆی بانتر بگرێ
نە بە هەژەی ناکەسێ بمرێ
گەنجێ شۆڕەکوڕ بە باوکی فەرمو
ئەی ڕەمزی زانین پیری ڕیش چەرمو

www.iqra.ahlamontada.com

تــۆ رۆڵــەی ژیــری زەمــانەی پــیری
ئــاوەنگی گــوڵی بەھــاری بــیری
فــێرم کــە دەرســێ پــڕ لە مۆژگــاری
بــە نــرخ و بــایەخ وەکــو مــرواری
فــەرموی جــوامــێری بکــە تــا شــوێنێ
گــورگی دز کــەڵوەت لێ نــەتەقێنێ
«عــومەر» چــاو بــڕین لەو شــۆڕە کــوڕە
قــیمەتی بــانتر لە لیــرە و دوڕە

دژمنی دنیا و دین

دو کــەس دژمــنن بــۆ دنیــا و بــۆ دیــن
ســەرۆکــی قــەڵس و شــێخی بــێ زانــین
یــا زەب ســەرۆکــی تــوڕە و دڵ بــەردین
لەمــەکــە تــرۆپکەی هــەژاری و دەردیــن
دوری خــەیتەوە و، لە گــەڵ ئــەو شــێخە
بــەرەو جەحــانم بــارگەیان رێــخە
مەمــانکە تــوشی ســەرپل و نــەزان
بمــان پــارێزە لە نــەفس و شەیتــان
ســەرۆکــێ چــاکــە حــوکمی بــە دەس بــێ
هــەوەس دابــنێ و هــۆزی مــەبەس بــێ

www.iqra.ahlamontada.com

دڵڕەقـــی ســـەرۆك سەبـــارەت بـــە گـــەل
بـــە هـــەوای هـــەوەس کـــە دایـــەوە پـــەل
بـــاوەڕی مـــیللەت ئـــیتر نـــامێنێ
بـــە بـــمرێ ســـەرۆك لێـــو ئـــەبزوێنێ
ئـــاگـــری قـــین و ئـــاڵۆزی دەرون
هـــەوەڵ خـــاوەنی ئـــەنێته نـــاو تـــون
ئەمجـــار بـــڵێسه و زوانـــه دەکـــێشێ
بـــۆ شـــانه و شـــان و بـــۆ پـــاش و پـــێشێ
تـــۆ رۆڵـــەی خـــاکـــی بـــۆ خـــاکـــی نـــابێ
تـــیژ و ســـەرکێش و تـــون وەکـــو بـــابێ
تـــا وەك ســـورە مـــار یـــا بـــڵێسەی گـــەش
هـــەڵمەت بـــهێنی بـــۆ گیـــان و بـــۆ لەش
نـــاڵێم کـــە خـــاکـــێ نـــەرم و نیـــانی
ئـــەڵێم پـــێت کـــێوێ ئـــاگـــر بـــارانـــی
له شـــاری ســـنه زانـــایێکم دی
چـــومه پـــێشەوە، ئـــەمەم لێ پـــرسی
چـــۆن رزگـــاریم بـــێت له دەس نـــەزانـــین
وەلاّمـــی دامـــۆ وەلاّمـــێ شـــیرین
فـــەرموی کـــاك مـــەلا یـــا ســـەرخـــۆ وەك خـــاك
یـــا بـــینێ ژێـــر خـــاك عـــیلمەکـــانت پـــاك

www.iqra.ahlamontada.com

مرۆڤی روتاڵ

دژمـــنی پیـــاوە روتـــرشی و گـــرژی
خـــاوی ئـــەکـــاتۆ حـــورمەتی کـــرژی
لە دەســـتی دژمـــن مـــرۆڤی روتـــاڵ
خـــەلاسی نـــاییت حـــەوتەو مـــانگ و ســـاڵ
لە حـــەو عـــاسمان بـــیّفەڕ تـــێپەڕێ
رەوشـــتی پـــیسی خـــۆی لێـــی نـــاگـــەڕێ

لە دو خێر یەکێ

کـــە سوپـــای دژمـــن بـــو بـــە چـــەن دەســـە
بـــۆ زاڵ بـــونی تـــۆ هـــەر ئـــەوە بـــەسە
دانـــیشە لە گـــەڵ یـــارانـــی یـــەکـــڕەنگ
کـــە بـــینیت لە نـــێو دژمـــن قـــڕە و جـــەنگ
کـــاتێ ئـــەو مـــڕەی قـــڕەی لێ بـــڕا
لە مـــاڵ و، لە کـــێو، لە دەشت، و خـــڕا
ئـــەبێ وریـــا بـــی ســـەنگەر چـــۆڵ نـــەکـــەی
هـــەوای ســـەیرانـــی خـــڕ و دۆڵ نـــەکـــەی
خـــۆت و سوپـــاکـــەت تـــیر بـــە دەســـتەوە
ســـەر بـــە بـــیرەوە و، دڵ بـــە هـــەستەوە

www.iqra.ahlamontada.com

هەرهاتە پێشێ دەس بە دەسڕێژکە
لەشی بە گوللە، دابێژ دابێژ، کە
هۆشیار و بێباك تیر لە ناو چللە
لە ڕاست و چەپۆ بیدە بەر گوللە
دژمن بە هەزار فێڵ و تەڵەکە
خەریکی نەخشەی فەن و کەڵەکە
کە دەستی بڕیا لە هەمو فێڵێ
ئەمجارە عەرزی دۆستی دەکێڵێ
لە ڕێگەی دۆستی کارێ ئەکا پێت
بە هەزار دژمن نەیهێنن بەزێت
بە دۆسی پۆسی خۆت پێ دەکەنێ
خەڵقی عالەمت «گ» پێدەکەنێ
دژمن بکەرە توشی دژمنۆ
خۆتیش سەیریکە لە یەك قوژبنۆ
ئەڵێن سەری مار بە دەستی دژمن
لە بار و چاکە بۆ پانۆ کردن
چون لە دو خێرا یەکێ تێتە بار
یا دژمن ئەمرێ یان دەتۆپێ مار
لە ڕۆژی شەڕا قەت مەڵێ دژمن
کەم هێزە لە چاو هێزی قۆڵی من
بێ هێزیش لە گیان کە دەس بشۆرێ
شێر لە زەربەتی مشتی ئەتۆرێ

www.iqra.ahlamontada.com

ئـــەڕۆوا بـــۆ شـــاری نـــەبزوانـــەوە
ئـــەچێتە ڕێـــزی مـــردوانـــەوە
کـــاتێکت زانـــی ڕۆژێکـــیش «عـــومەر»
ڕو بـــە ئـــەو ڕیـــزە، ڕێگـــەی گـــرتە بـــەر

هەواڵی خراو

لە گـــێڕانـــەوەی هـــەواڵـــی خـــراو
هەتـــا بـــۆت ئـــەلوێ خـــۆگـــێل کـــە تـــەواو
هـــەواڵـــێکی وا ئـــازارە بـــۆ دڵ
تـــۆ بـــۆ وتـــنی خـــۆت بکـــە مـــاتڵ
بـــا یـــەکـــێکی‌تر بـــیڵێت ئـــەو بـــاسە
تـــۆ ســـاردۆ مـــەکـــە گـــەرمی هەنـــاسە
تـــۆ کـــە بـــولبولی مـــزگێنی بەهـــار
بـــێنە بـــۆ کـــۆمەڵ لە لادێ و لە شـــار
هـــەواڵـــێ کـــە دڵ ئـــەکـــا مـــات و کش
بـــیدە بـــایەقوش بـــۆ ئـــەو چـــاکـــە چش

www.iqra.ahlamontada.com

جم و جوڵی لێو

دەم بـــقو چــێنە لە لای زۆرداران
تــاوانبـــار مــەکــە گــرۆی هــەژاران
چــونکە بــەم کــارە تۆیــا تــاوانبـــار
ئــەبن بــە قوربــان زاڵـــمی زۆردار
کــە بــاوەڕ کــا پــێت ئــەو دەخــنکێنێ
بــاوەڕیش نــەکــات خــۆت ئــەسوتێنێ
جــم و جــولی لێــو خەســاری زۆرە
هــۆی گــەلێ دەردە وە زامـــێ نــاسۆرە
قســـە بــنچینەی رێــزی ئینســـانە
خــالی جیــاوازی ئــەو و حــەیوانــە
قســەی بــاش بــلێ بــا رێــزت نــەچێ
قســـە قســـەیە نــەك ســـەرەتەچێ
ئــەلێن قســـەی پیـــاو گیـــانی لە بــەرە
کــوشتنی قســـەش قــەتلی بــەشەرە

شەرعی شعور

مۆژگـــاری کـــردن شـــەخسی خودکـــامە
بــە شـــەرعی شـــعور کــاریٚ حــەرامــە

www.iqra.ahlamontada.com

مۆژگـــاری کــەری پیـــاوی ســـەرەخەر
خـــۆیشی رەجـــاڵە بـــۆ مۆژگـــاریکەر

با بە قول کردن

دوشت ســـەر چـــاوەی فـــێڵ و فـــریون
مـــایەی دڵـــخۆشی هـــەتیو مـــەتیون
خـــولتەی دژمـــنت چـــەشەی خـــەتەرە
قســـەی تـــاریفکەر تـــەڵەی زەرەرە
یـــەکێکیـــان داوی فـــێڵی دانـــاوە
ئەویـــان داوێـــنی تەمـــاحی، داوە
لە تـــاریف کـــردن خـــۆشی دێ نەفـــام
هـــۆی ئـــەم خـــۆشییەش رۆنـــاکـــە وەك جـــام
دیـــارە کـــە نـــەزان ئـــەقڵی مـــردوە
قـــوزی بـــێ ئـــەقڵی بـــە سەریـــا چـــووە
نـــازانـــێ بـــۆیە وای دەمـــاسێنن
تـــا بـــەو مـــاسینە پـــێستی دەربـــێنن
بـــا بـــە قـــول کـــردن هـــەر کـــاری زووە
قەســـاوی پـــێس‌کەن دەمـــی پـــڕفووە
گـــوێ مـــەدە تـــاریف چـــونکو تـــاریفکەر
تەنیـــا ســـەرفی خـــۆی، ئـــەگـــرێتە نـــەزەر

www.iqra.ahlamontada.com

ئەگەر قازانجت نەبێ بۆی رۆژێ
بە تانە و تەشەر ئێسکت ئەکرۆژێ

بای خەزان

قسە وێژ هەتا رەخنەی لێ نەگرن
رۆڵەی وتاری پێ ناگرن، دەمرن
بە وتاری خۆت هەرگیز مەنازە
لە خۆت و نەزان پایە مەخوازە
خەیاڵی خۆت و تاریفی نەزان
ساردت دەکەنۆ وەکو بای خەزان

لە عەرشۆ تا قورش

هەر کەس پێی وایە لەم دنیا پانە
ئەقڵی تەواوە و رۆڵەیشی جوانە
یا ئەڵێن ژیشك ئەڵێ رۆڵەکەم
کەوڵی حەریری نەرم و نۆڵەکەم
کوردان وا ئەڵێن لە عەرشۆ تا قورش
هیچکە بە دۆی خۆی هەرگیز ناڵێ ترش

www.iqra.ahlamontada.com

پیاوێ مسوڵمان لەگەڵ پیاوێ جو
لە سەر مەبەستێ قڕەقڕیان بو
لە گوێسوانی لێو مەلی پێکەنین
بەو قڕەقڕە کەوتە هەڵفرین
مسوڵمان ئەیوت بە تانە و تەشەر
ئەم قەبالەمە، درۆیە ئەگەر
لە هەر دو دنیا، خوایە وەکو جو!!
منی درۆزن حەساو بفەرمو
لێوی بزێوی جو، لەوەلاما
دور لە دو دڵی و ئەمما و بەلاما
دەم بە وتارۆ کەوتە چاوە بز
وتی مسوڵمان درۆزنە و دز
سەدرا بە تەوزات سوێنت بۆ ئەخۆم
درۆم پێ پیسەکەی من وەکو تۆم
ئەگەر بێ بایەخ داواکارم لێت
مسوڵمانێکم منیش وەك تۆی شێت
پەس هەر چەن زانین لەم دنیا لاچێ
گەردون لق و پۆی بالآی هەڵپاچێ
هێما بەم حاڵەش، کەسێ یا خەسێ
ناڵێ نەزانم بە هیچ مەبەسێ
عومەر تۆ تازە رون ئەیێتۆ لێت
نەزان زانایە و، کانی فامە شێت؟

www.iqra.ahlamontada.com

ئاوی حەوسەڵە

لە سەر یەك سفرە دەکەس دەسازن
بە نانێ رازین یەکتر ناگازن
لە سەر کەلاکێ بەڵام دو گەماڵ
لە یەکتر ئەکەن بە حەپلی حەپاڵ
پیاوی تەماحکار وەك سەگی برسی
ناهێڵن تێر بێ، تەماح و حیرسی
وەلێ بێ تەماح تێرە بە نانێ
بۆ ماڵی دنیا رێزی دانانێ
ماڵداری حەریس دایم رەجاڵە
بێ ماڵی قانع خاوەنی ماڵە
ریخۆڵەی خۆراك بە نانێ پڕە
دنیا بە چاوی بەخێڵێ خڕە
ورگ بەسیەتی نانێکی تیا بێ
چاوی تەماحکار بە هیچ تێر نابێ
باوکم بەر لەوەی نەمێنێ لە لام
لە سەرە مەرگا پەندێکی دادام
کە داوێن پیسی گڕی ئاگرە
لە گڕەی دۆزەخ خۆت پەنا گرە
بلێسەی سوری ئەو گڕ و شۆڵە
ئازای ئەندامت ئەکا بە کوڵە

www.iqra.ahlamontada.com

تــا دەرفــەت مــاوە بــیقوژێنەرۆ
بــە ســوختی شــەهوەت مــەیگەشێنەرۆ
ئــاوی حــەوسەڵە بــەو گــڕە ، فــێرە
پیــاوی بــێ تەمــاح ئــاقیبەت خــێرە

کاتی تەنگانە

هەتــا ئــەتوانــی وەخــتێ مــاڵت هــەس
بــیبەخشە بــە خــەڵك بــە تــایبەت ژێــردەس
بــە مــاڵی دنیــا و بــە تــوانــایی و هــێز
بــۆ ئــازاری گــەل مــەنیشە پــارێز
تــا چــاکــی نــەکــەی بــە مــاڵ و گیــانت
کــاتی تەنگــانە تــاڵە ژیــانت
تــالەبەهــاری خــوشیــدا زیــزی
شــان و مــل روتــی فــەسڵی پــاییزی
بــۆ رۆژە رەشــی کــەس تــێمەکــۆشە
گش کــەسێ وەك تــۆ ژیــنی پــێ خــۆشە
دیــارە کــەسێتر وەك مــەردوم ئــازار
رۆژی رەش نــیە لە روی رۆژگــار
لە روی مەردومــا تــرسنۆکــە و کــز
مــاتە وەك تــانجی، پــێسە ســیراج دز

www.iqra.ahlamontada.com

ماڵی گڕو فڕ

لە کوردەواری ماڵی گڕ و فڕ
بەو شتەی ئەڵێن دەس کەوێ لە پڕ
یاخۆ لە سایەی تەلاشیکی کەم
بە دەستت کەوێ بێ مەینەت و خەم
هەڵبەت ئەو جۆرە ماڵە بێ پیتە
دڵ پێ خۆشکەری ئاخری خیتە
دیارە هەر ماڵێ کە زو بە دەس بێ
یا کەم قیمەتە یا زو تیا دەچێ
بیستومە چینی ئەیشێلن چل ساڵ
جا دەکرێتە قاپ، دەخرێتە ناو ماڵ
سەد گۆزە لە گڵ لە دەشتی مەروا
لە کوردستانی خۆشمانا هەروا
دروس دەکرێن وەلێ دەبینی
نرخی ئەم لەکوێ تا نرخی چینی
هەرچەن لە لای من گوزەی سوری گڵ
بەرهەمی هەوری ژنی کورد و کڵ
گرەو دەباتۆ لە چین بە سوکی
بە بەڵگەی سەرشیو یا خوردەلوکی
مەبەستی ئەسڵی بێنینۆ کایە
ماڵی گڕ و فڕ وەکو چی وایە؟

www.iqra.ahlamontada.com

وەک جوجکە وایە تا سەری دەرتێ
دەنوکی بۆدان دەکوتێ بێ شەرتێ
بە زەنجی دایك کوڕپەی شیرەخۆر
دەگرێ گۆپیتکەی مەمکە هەر بە زۆر
تا دێتە بار و، تۆزێ ژیر ئەبێ
دایکی بێچارەی تەواو پیر ئەبێ
ئیتر تێفکرە لەئەسڵی مەبەس
مەینەت و فیزۆ چەندە مەودای هەس
چون ئەم هۆی مەینەت ئەوگرۆفڕن
کوڕپە دەمێنێ و ئەو سەر دەبڕن
کەسێ کوتوپڕ بیێتە کوڕێ
ئەسپی مرادی قەت لێ ناخوڕێ
ڕۆژێ سەد شیشە لە ژێر پا دەشکێ
خەمی بۆ ناخۆن وەك سەلکەکەشکێ
حورمەتی نیە ئاێنە لای کەس
چونکی بە هەرزان دەکەوێتە دەس
لەعلێ بە چل ساڵ لە بەردێ دەردێ
کێ دی بشکێنێ لەعلێ بە بەردێ
ماڵی بێ قیمەت لەم دنیا زۆرە
هۆنراوەی عومەر بۆ وێنە جۆرە

www.iqra.ahlamontada.com

بێ دەنگی

بۆ هەر نەزانێ خێرە بێدەنگی
چون کە دەنگی کرد، ئەزرێ زەنگی
بەڵام ئەگەر ئەو ئەمەی ئەزانی
ئەبوا پێ بڵێن زانای دەورانی
وەختێ دەزانی زمانت کوڵە
هەرچەن مەیانی وت و وێژ چۆڵە
هیچی لێ مەڵێ با رسوا نەوی
با بە نێو چاڵی سوکی نەکەوی
گوێزێ کە سوکە هەر هەڵدەخاتۆ
بێ مێشکە و پوچەڵ کە دەم دەکاتۆ
وەختێ نازانی، مەبزێوە لێوت
تا وەك ئەو گوێزە سوك نەبێ نێوت
گەلێ تێکۆشا نەزان و گێژێ
بەڵکو بە قسە بێنێ گوێرێژێ
زانای زەمانێ پیرێ رۆشن دڵ
فەرموی هەی کابرا خۆت مەکە ماتڵ
جەرگت ئەدورن بە تیری تەشەر
گەر بە هیوا بی کەرکەیتە بەشەر
کەر حالی نابێ مانای وت و وێژ
تۆ فێر بە واتەی بێدەنگی گوێرێژ

www.iqra.ahlamontada.com

چــێشتی وتــاری کــەسێ نــەکــولاْن
بــێ تــامە و لەززەت لە زاری دلاْن
یــا بــوکی قســە بــرازێــنۆ جــوان
یــا بــێدەنگ وکــەژ وەکــو بــێ زوان
عــومەر چــون قســەی بــۆ نــایێ بــە دەم
قــەڵەم بــە جــێگەی دەســوتێ وەك شــەم

زۆرم بینیوە

هــەر ئــیش وکــارێ بــە ســەبر و تــەدبیر
بــەدی هــاتووە لە زەمــانەی پــیر
دیــارە تــاڵۆکــە، لە ئــیش و کــارا
ســەری خــۆدانــە بــە بــەرد و دارا
کــەسێ پــەلەپەل بــداتــە بــەری
زەوی دەکــا مــاچ تــەپڵۆکــەی ســەری
زۆرم بــینیوە بــەم هــەر دو چــاوە
ســوکژەو چــالاکــی داوە بــە دواوە
چــالاك هــیلاك و مــاندوی پــەلەیە
یــا کــوڵەواری رێــی تــاڵۆکــەیە
ســوك ژەو لە ئــەسپی حــەوسەڵە ســوارە
رێــی هــەورازیشــی وەك بــەرەو خــوارە

www.iqra.ahlamontada.com

چـــارەوای تـــیژڕەو بـــە وێـــنەی خەیـــاڵ
زۆر پڕتـــاوی بـــەی دەپـــڕوکێ دەرحـــاڵ
بـــڕوانـــە وشـــتر بـــێ عـــەجەلەیە
مـــانگێکیش بـــڕوا هـــێزی پـــای هـــەیە

چەن ئامۆژگارییەك

بـــۆ بـــەرزی پـــلە یـــا مـــاشەڵای گـــێژ
لە گـــەڵ زانـــا دا مـــەکـــە وتـــو وێـــژ
مـــەڵێ بـــا دەرچـــێ بـــەم کـــارە نـــاوم
بـــەم تـــاوە نـــەبێ لەم کـــۆرە نـــاوم
تـــێ هـــەڵچون لە گـــەڵ زانـــاتر لە خـــۆت
بـــۆ رادەی پـــایە و پـــلەی گـــفتوگۆت
هـــۆیە بۆنـــاسین گـــێژیو نـــەزانـــیت
کـــەری‌و، نەفـــامی‌و، گـــەوجی‌و، مـــل پـــانیت
کـــە بـــانتر لە خـــۆت هـــاتە وت و وێـــژ
رەخـــنەی لێ مـــەگـــرە بـــا جـــێت نـــەبێ لێـــژ
کـــەسێ هـــاوەڵ بـــێ لە گـــەڵ بەدکـــاران
خـــۆشی نـــاینێ لە خـــۆی چ جـــاران
لە هـــاوڕێی خـــراو هەتـــاکـــو مـــاوی
غـــەیری خـــراوی شـــتێ فـــێر نـــاوی

www.iqra.ahlamontada.com

گـــورگی کـــڵبە تـــیژ کـــێ دێ لە بـــیری
لە گـــەڵ بـــەر خـــۆڵە پـــاك بـــویێ شـــیری
پـــیشەی گ گـــورگێ هـــەر قەســـاوییە
چـــونکو ئـــەو ئـــیشە پـــیشەی بـــاوییە
تـــۆ کـــە فـــریشتەی مـــەبە یـــاری دێـــو
هـــەرگیز کـــوژاڵکت بـــۆ نـــایێ بـــە ســـێو
ســـیخۆڕی مـــەکـــە بـــۆ عـــەیبی خـــەڵکی
خـــراپـــیش مـــەکـــە مـــادام بـــێ کـــەڵکی
خـــەڵك رســـواکـــەر خـــۆیشی رســـوایـــە
بـــە جـــێگەی بـــاوەڕ بـــە حەســـاو نـــایە
نیشـــانەی زانـــین ئـــیشو و عـــەمەڵە
زانـــای بـــێ کـــردە گـــورگ و چـــەقەڵە
کـــەسێ سیپـــاڵی زانـــینی پـــۆشا
بـــۆ ئـــیش پـــێ کـــردن کـــە تـــێنە کـــۆشا
وەك فـــەلایێکە لە قـــەوم و خـــێڵێ
تـــو نـــەوەشێنێ و زەوی بکـــێڵێ
زانـــای بـــێ کـــردە بـــێ دڵـــە لەشـــی
ئـــەو بـــەش گـــەل نـــادا و، گـــەل نـــادا بـــەشی
دیـــارە بـــێ خـــێرە وەهـــا زانـــایێ
وەك دەخـــڵی بـــێ مـــێشك ئـــاردی لێ نـــایێ
هـــەرچـــەن پـــێی ئـــەڵێن زانـــا، نـــەزانـــە
«نـــاوێ گـــرانـــە و شـــارێ وێـــرانـــە»

www.iqra.ahlamontada.com

زۆر ژن بە باڵا جوانن لە دوورۆ
خۆ ئەنەخشێنن بە زەرد و سوورۆ
لە دایکی دایك پیرترن وەختێ
تارای زەرد و سور لابدەن نەختێ
دەترسێ لێیان ورچ و رموزن
بە مانە ئەڵێن سەر سوری بێ بن
یارانلەمانە، هەرسڵ بکن سڵ
«لەم دورکوژانەی نزیك پوکاوڵ»
ئەمانە ماری، پیس و زامارن
جوتەی قاتری، نەحس و لاسارن

دەردی بەرد

لە ساڵا شەوی قەدر یەك شەوە
بۆیە بە رێز و خاوەن برەوە
شەوی قەدر بێ ئەرهەمو شەوێ
نازی نامێنێ و هەتیو ئەکەوێ
کانی گەوهەر بێ گەر هەمو بەردێ
گەوهەریش دەردی بەسەر دێ

www.iqra.ahlamontada.com

ئەبێ وریا بی

هـــەرکەسێ جـــوان بـــو، بـــە وێـــنە و شـــێوە
پـــاو بکـــا لێـــوە کـــە چـــو بـــەژێوە
مـــاناى وانـــیە دڵـــیشی جـــوانـــە
پـــڕ لە ئـــاوێنە و، جێگـــاى متمـــانە
بـــە تـــاقە تـــیشك و ســـرنجی چـــاوێ
دیـــمەن دیـــارە، زەحـــمەتی نـــاوێ
رادەى زانـــینیش بـــە بـــیرو زەیـــنێ
رون ئـــەبێتەوە، پـــاش مـــاوە و بـــەینێ
بـــەلاَمێ پـــاکـــی و پـــیسی نـــێو دەرون
شـــێوەى شـــەپۆلی لە کـــەس نـــیە رون
ئـــەبێ وریـــا بـــی شـــەڕى پـــیسی دڵ
ســـەراپـــاى لەشـــەت نەخـــاتە نـــێو گـــڵ

کوڕی حەشیش

تـــێ هـــەڵچون لە گـــەڵ بـــانتر لە خـــۆتا
عـــومرى درێـــژت لێ ئـــەکـــا کـــۆتا
خـــۆبە گـــەورە زان نـــەزان و گـــێلە
چـــاوى بـــیر و راى وەك چـــاوى خـــێلە

www.iqra.ahlamontada.com

ئـــەلبەت وەکـــو خـــێل یـــەك بـــە دو بـــینین
مـــرۆڤ لائـــەدا لە زێـــی خۆنـــاسین

لە گـــەل بـــەرانـــا ســـەرەتەقێ کـــەر
تـــەوێلی ئـــەشکێ و مـــێشکی دێـــتە دەر

کـــێ بـــەرکێ لە گـــەڵ شـــێری ژیـــانا
لە ژیـــن تـــێر بـــونە، لە ریشـــە و مـــانا

لە روی شـــمشێر زەن بـــە چـــەقۆیێ کـــول
مـــەوێسە بـــاکـــو قـــول نـــەکـــەی بـــە فـــول

تـــەپکە دامـــەنێ بـــۆڕاوی بـــەراز
دەرزی بـــۆ دار گـــوێز نـــاوێتە پـــواز

کـــەسێ ئـــاقڵ بـــێ دورە لە کـــارێ
کـــە هـــۆی مـــەینەت بـــێ بـــۆ هـــەمو جـــارێ

شـــەڕ و کـــێ بـــەرکێ لە گـــەڵ پـــڕ زۆران
گیـــانی لە لەشـــی گـــەلێ کـــەس تـــۆران

لە لای ئـــەو کـــەسە پـــەنجەی بـــە هـــێزە
گیرفـــان بـــۆ دو دەس شـــوێنێ بـــەڕێزە

بـــێ هـــێزکـــە بـــردی هـــەڵمەت بـــۆ بـــەهێز
خـــۆیشی بـــۆ گیـــانی خـــۆی وا لە پـــارێز

خـــۆیشی کـــۆمەکـــە بـــۆ تیـــا چـــونی خـــۆی
خـــونچەی تـــەمەنی ئـــەڕوا رەنگ و بـــۆی

لە ژێـــر ســـێبەرا کـــەسێ شـــەوو رۆژ
کـــولّم و دو لێـــوی نـــەگـــرن تـــوز و تـــۆژ

www.iqra.ahlamontada.com

کـەی ئـەوە رۆڵـەی مـەیدانـی جـەنگە
ئـەو کـوڕە کـوڕی حـەشیش و بـەنگە
وا چـاکـە بـۆ ئـەو بـە لەشـی شـلۆ
شـوێنێ پـەیداکـا لە دورو کـلۆ
تـێ هـەڵچون لە گـەڵ پیـاوی پـۆلا مشت
ئـاوی ژیـانی گـەلێ کـەسی رشت
عـومەر مـەترسی نـانێتە بـەرت
بـەس بـۆتی ئـەڵێ سـەرف و زەرەرت

سەرزەنش

کـەسێ نـەبیسێ مۆژگـاری مـەردوم
لە نـێو دوکـەڵی ژینـا دەبـێ گـوم
وەخـتێ موجگـاریت لێ نـەبو حـاڵی
نـاوێ لە ئـێشی تـانە بنـاڵی
هـەرچـەن سـەرزەنش کـون بکـا جـەرگت
نـابێ هـیچ بـڵێی تـا دەمـی مـەرگت

www.iqra.ahlamontada.com

بێ هونەر

بــێ هــونەر چــاوی بــینینی کــوێرە
لە حەنــای کــەسێ هــونەرێ فــێرە
چــون خۆیــان خــاوەن خــێر و چــاکــی نــین
دڵیــان ســەرچــاوەی بــەخێڵی‌یەو قــین
لە حــەیوانیشــا ئــەم بــاوە بــاوە
تــەمبەڵ و خــوێڕی کــرژی پــێ خــاوە
ســەگــانی مــاڵی چــون بــێ هــونەرن
لە وەخــتی راوا بــێ ســەر و بــەرن
تــانجی پــڕئەدا لە گــورگ و بــەراز
ئەمــان لە لاقــی خــەڵکی ئــەگــرن گــاز
لە پشــتە ســەرۆ بــەخێڵی چــەپەڵ
ئــەژمێرێ پیــاوی وریــا بــە دەغــەڵ
بــەڵام بــەرەو رو زمــانی لاڵــە
بــە ئــایەی زانــین ســێحری بەتــاڵە

زۆر خۆر

زۆر خــۆری چــڵێس هــەر ئــەنکێنێ
وەك ژنــی زگ‌پــڕ کــە ژانــێ دێــنێ

www.iqra.ahlamontada.com

چونکی خولامی نەوسو زگیەتی
ساڵ دوازدە مانگە نکەنکیەتی
هەرکەس بەبەزمی زگی هەڵپەڕێ
چون کەر ئەزەڕێ وەك سەگ ئەوەڕێ
کە پەڵپ و گڕوی نەوس و زگ نەبێ
ملی چەمەلێ بە داوۆ ئەبێ
راوچیش ئەم رازە هەتا نەزانێ
لە عومری خۆیا داوێ دانانێ
کاکە گوێ بگرە لەم نیکتە جوانە
چون باسی زگە ئەمەش بزانە
حەکیمان رۆژێ بە تاقە ژەمێ
تێرن و بۆ زگ نیانە خەمێ
عابیدان رازین بە نیمە تێری
تاعەت بە تێری چون نیە خێری
زاهیدان ئەونە ئەخۆن کە نەمرن
لاوان تا کاتێ سفرە هەڵدەگرن
پیریش تا ئارەق ئەکا خەریکە
چونکی بێ هێزە پوکی بۆ تیکە
وەلێ هەرکەسێ چلێسە و چاو چو
لە قەلای سفرە دەخوێنێ وەك بو
دیلی زگ و نەوس بە راستی شەوێ
ناحەوێتەوە و ساتێ ناسرەوێ

www.iqra.ahlamontada.com

هەر شەوێ تێر بێ لە بەر دەرد و ئێش
تاکو بەیانی لەش ئەکاتە کێش
هەر شەوێکیشی زگی خاڵییە
وەك رۆڵە مردو ناڵە ناڵییە
زۆرێ لە خەڵکی بۆ زگ و نەوسی
پشتی لە ژێر بار خوێن مژان چەوسی
هەروەکو کوردێ پشتی داچەمی
کە غاری ئەدەن بە نانە لەمی
عومەر لە سێ لا ماڵی کاولە
کوردە و مەلایە و زگیشی زلە

تۆزکاڵێ بە تون

بیر و ڕا کردن بە ژنی خراو
هۆی رسوایی‌یە و لێت ئەکا بە قاو
تۆزکاڵێ بە تون لێی بەرزۆکەی دەنگ
رازی دەرونت ئەزڕێنی وەك زەنگ
جوامێری و چاکی لەگەڵ ناسوپاس
هۆی رۆژە رەشی و گوناحە و قەساس

www.iqra.ahlamontada.com

تیر و نەچیر

بـڕێ کـەس ئـەڵێ دژمـنی گیـانی
بـێ کـەڵکە مـاوە و، دەرفـەت پـێدانـی
دڵ سوتـانەوە بـۆ گـورگی خـوێن خـۆر
دەرحـەق بـە مـەڕی فـەقیر زوڵـمە و زۆر
دژمـنێ کـە وا مـاتڵی هـەلە
دەرفـەتی نـەدەی قـازانـجی گـەلە
کـەسێ دژمـنی خـوێن مـژی دڵـڕەش
لە ژێـر دەسـتی بـێ و نـەیبێتە نـاو هـەش
خـۆیشی دژمـنە ئـەگـەر نـەی کـوژێ
هـەر بـە دەسـتی خـۆی مـێشکی ئـەپژێ
سـەری مـار لە سـەر بـەرد و دەس بـە بـەرد
دەرفـەت پـێدانـی هـۆی ئـازارە و دەرد
بـەڵام بـڕێتر لەم گـەل و خـەڵکە
ئـەڵێن کـوشتنی دیـلان بـێ کـەڵکە
تـا رون ئـەیبێتۆ پـیسە یـا پـاکـە
لە کـوشتنی دیـل مـاتڵ بـون چـاکـە
ئـەو لە کـۆیلەی تـۆ، دیـلە کـە وەخـتێ
واچـاکـە بـیری لێ بکـەیتۆ نـەختێ
وەخـتێ بـیکوژی بـێ قـازانـج و کـەڵك
سـەر شـۆڕۆ ئـەبی لە نـێو گـەل و خـەڵك

www.iqra.ahlamontada.com

بــار چــاكـــی كــارت دەرئــەچیٚ لە دەست
هــەست و مــەبەستت ئــەبەسریٚن دەربــەست
بــیٚ گیــان كــردنی گیــاندار ئــاسانە
گیــان بــە كــوژراودان كــاری كــیٚ مــانە
تــیر هــاویٚژ كــاتیٚ لە دەســتی چــو تــیر
تــازە ئــەو تــیرەی نــاییٚتەوە گــیر
ئــەو تــیر هــاویٚژە بــە بــیر و ژیــرە
كــە هــەستی لە لای تــیر و نــەچیرە
بــزانــیٚ تــیری بــۆچ ئەهــاویٚژیٚ
چــەنەچیریٚكە؟ خــویٚنی ئــەرژیٚژیٚ
وەك عــومەر نــەبیٚ لە چــاك و خــراو
كــەس نەپــاریٚزیٚ و بــیداتــە بــەر قــاو

هەركەسیٚ ئەبیٚ رۆڵەی هونەر بیٚ

زانــا تــیٚهەڵچو كــە لە گــەڵ نــەزان
هــەر بــە دەســتی خــۆی ریٚــزی خــۆی بــەزان
ئــەگــەر چــی نــەزان بــەزانــی زانــا
قــامكی مــاتڵ بــون مــەنە ژیٚــر دانــا
چــونكو لە شــەزی گــەوهەر و بــەردا
پــای گــەوهەر ئــەچیٚ بــە دزكــی دەردا

www.iqra.ahlamontada.com

بـــولبولْ و قـــالاو لە قـــەفەسێکا
کـــامیان تیـــا ئـــەچێ لە نـــەفەسێکا
دیـــارە بـــۆگـــەنی نـــەفەسی قـــالاو
ئـــەچنێ لە بـــولبولْ هەنـــاسە و هـــالاو
زانـــا ئـــەکـــێشێ ئـــێش و دەردی لەش
تـــا گیـــانی پـــاکـــی ئـــەچەقێتە هـــەش
بـــەبەردی دڵـــڕەق شـــەربەری زێـــڕ ئـــەشکێ
بـــەلاّم ئـــەم هـــەرزێڕ ئـــەو نـــاکـــا کـــەشکێ
ســـەرت ســـوڕ نـــەبێ کـــە پیـــاوی زانیـــار
بـــێ دەنگ بـــێ لە لای بـــێ شـــەرم و شۆفـــار
لە دەنگـــی دەهـــۆڵ دەنگـــی نـــەی نـــایە
چـــونکو ئـــەزانـــێ دەهـــۆڵ رســـوایـــە
هەنـــاسەی نـــێرگس بـــۆی گـــوڵ و رێحـــان
بـــە بـــۆگـــەنی ســـیر چـــۆڵ ئـــەکـــەن مـــەیدان
نـــەزانـــی مـــل هـــوڕ خـــول ئـــەدا بـــە مـــل
زانـــا گـــیر ئـــەدا بـــە هـــاواری زل
ئـــیتر نـــازانـــێ دەنگـــی نـــەرم و گـــەرم
لە زەڕەی دەنگـــی زوڕنـــا ئـــەکـــا شـــەرم
گـــۆرانـــی کـــوردی و نـــەزم و ئـــاهەنگی
بـــێ دەنگـــە لەلای، کەڕەنـــای جـــەنگی
گـــەوهەر هـــەر چـــەندە کـــەوتە نـــاو لیـــتە
دیســـان گـــەوهەرە و بـــە نـــرخ و پـــیتە

www.iqra.ahlamontada.com

تــۆز و گــەردەلول بگــاتە ئــاسمان
لەوێشــدا تــۆزە و ئــازاری چــاوان
مــەبەس ئــەوەیە کــە مــەڵبەند و شــوێن
نــە تــامی چــێشتی ڕێــزن و، نــە خــوێن
زانــا بــە ڕێــزە لە ژێــر خــاکیشا
نــەزان بــێ کــەڵکە لە ئــەفلاکــیشا
بــۆ کــەسێ بــیر و بــاوەڕی پــاکــە
هــەرچــی تــێکۆشی بــە کــەڵك و چــاکــە
ئــەوەی لە بــاری بــیرۆ لە بــارە
بــار نەهێنــانی، لە گــەڵ خەســارە
وەلێ هــەر کــەسێ گــێل و ســەرپل بــێ
وشك و بــێ مــێشك و لە ڕێگــە کــل بــێ
هــەوڵ و تەقــالا نــایهێنێتە بــار
زەحــمەت خەســارە بــۆ پیــاوی لاســار
بــەڵێ خــوڵە مــێش نــەتەوەی گــڕە
چــون بــێ هــونەرە خــاکــێکی ســڕە
شــەکــەر ئــەگــەرچــی کــوڕی قــامیشە
خــۆی کــە شــیرینە، بــا مقــامیشە
کەنعــان بــاکــوڕی نــوحی نــەبیە
مــیوەی هــونەری نــیە، دار بــیە
بــابی هــۆی بــەرزی پــایەی ئــەو نــەبو
بــە گــێژی تۆفــان بــێ هــونەری چــو

www.iqra.ahlamontada.com

بەس ئەبێ هەرکەس رۆڵەی هونەر بێ
تا وەك خەلیلی کوزی ئازەر بێ
هونەر حەسێوە نە ماڵ و گەوهەر
گوڵ کوزی دزکە، چاوەکەی «عومەر»
عەتری کە هەوا پڕکا لە بۆی خۆش
کریار بۆ مەتای خۆی ئێنێتە جوش
هەروەها زانایش وەك دوکانی گوڵ
هەر بە هەناسەی وەنەوشە و سونبوڵ
ئارام و بێدەنگ هونەر ئەنوێنێ
لانکەی کۆرپەی مێشك سوکی ئەجوێنێ
بەلامێ نەزان وەکو تەپڵی جەنگ
هونەری نیە نێو خاڵی و پڕ دەنگ

چەن ئامۆژگارییەك

زانایێ لە نێو کۆڕی نەزانا
وەك پەری وایە لە نێو کوێرانا
دیارە هەرکەسێ چاوی نەبینێ
نابینێ خاڵی گۆنای شیرینێ
یا قورئانێکە لە نێو کەسانێ
کە رێزێ نانێن قەت لە قورئانێ

www.iqra.ahlamontada.com

کـــاتێ پـــەیدات کـــرد دۆســـێ بـــە چـــەند ســـاڵ
لە دەســـتی مـــەدە بـــە چـــەن قســـەی تـــاڵ
لەعـــلێ بـــە چـــەن ســـاڵ لە بـــەردێ دەردێ
هـــۆشت بـــێ نـــەشکێ، لە پـــڕ بـــە بـــەردێ
ئـــەقڵ بـــە دەســـتی نـــەوسۆ مـــاتە و گـــێژ
وەك پیـــاو بـــە دەســـتی ژنـــی زوان درێـــژ
کـــاول بـــێ چـــاکـــە مـــەڵبەند و شـــوێنێ
کـــە لەو مـــەڵبەندە ژن بـــقیژێنێ
بـــاوەڕی تـــیژی پیـــاوی بـــێ پـــارە
لە لای مـــاڵ پـــەرس چـــەوێل و لارە
رشـــتەی وتـــاری وەك مـــرواری بـــێ
ئـــەو ئـــەڵێ رەنگـــە جـــادوکاری بـــێ
قـــۆڵی پـــڕلە هـــێز بـــە بـــێ مـــێشکی ژیـــر
هـــۆی دەردیســـەرە بـــە بـــاوەڕ و بـــیر
واتـــە پـــێویستە ژیـــری بـــەر لە زۆر
زۆری بـــێ ژیـــری زامـــێکە نـــاسۆر
زەڕ و زۆر لە دەس پیـــاوی نـــەزانـــا
ســـیلاحی جـــەنگە لە گـــەڵ یـــەزدانـــا
مـــاڵی خـــۆخۆرییە بـــەخشێنەر بـــە خـــەڵك
چـــاتر لە شـــێخی نـــوێژکەری بـــێ کـــەڵك
شـــێخێ نـــەبەخشێ و نـــەخوا و جـــێ بـــێڵێ
ســـەری پـــانۆکـــە بـــە کـــلکە بـــێڵێ

www.iqra.ahlamontada.com

چــون وەهــا کــەسێ لە مــاڵی ژیــنا
تــووڕێکی نەچــاند بــە دەشــتی دیــنا
بــۆ خــۆنواندن لە بــەر چــاوی گــەل
قــیت و قــۆز ئــەچن بــە زێــوە زۆر شــەل
مــەبەستم شــەڵی دیــنی کــەسێکە
کــە خــوا ئــەزانــێ چــۆن تــەرەسێکە
خــۆراکــێ نــاخوا و بــەرگێ نــاپۆشێ
بــە خەیــاڵ بــۆ خــوا دەکــا و دەکــۆشێ
نــازانــێ تــەرکی خــۆشی بــۆ ژیــا
گــەلێ عــایدی لە ڕێگــە لادا
جیــا لە دەس دانــی دنیــای ژیــانی
ئیمــانیشی چــو بــە بــێ ویــژدانــی
کــەسێ بــۆ ژیــا بــوبە گــۆشەگــیر
ئــەوە ڕاوچــییە نــیشتە بــۆ نــەچیر
یــاخۆ کــوێرێکە ئــەزوانــێ لە جــام
تــا خــۆی جــوان بکــا لە بــەر چــاوی عــام
کــوێر کــە نــابینێ بــا تــا ئــێوارە
بــڕوانــێ لە جــام بــۆ خــۆی بێچــارە

www.iqra.ahlamontada.com

هەتا یەك نەبێ

لافــاو لە دڵــۆپ زۆریش لە کــەم کــەم
خــەزێنەی قــاڕون لە درهــەم درهــەم
بــە پــەردە وردە تــەیری ئەبــابیل
ڕۆژی کــرد بــە شــەو لە ئەسحــابولفیل
چــەن دڵــۆپێکن دەبــن بــە چــۆمێ
بــەحرێ لە چــەن چــۆم لە چــەن قــوم گــۆمێ
شومــارەی حەســاو تــا هــەرکوێ بــڕوا
هەتــا یــەك نــەبێ نــاکــرێن بــڕوا
قــۆشەن و سوپــای جــەم وکــەی کــەمکەم
لە نــەفەر نــەفەر هــاتونە بــەرهەم
هەمــارێکی پــڕ لە دەغــڵ و لە دان
لە دەنکــە دەنکــە دراوە ســامان
شــەوی دەرد و خــەم کــەمکەم لە عــومەر
دای پــۆشی ڕێگــەی ژیــنی بــێ ســەمەر

بۆ زانا ناشێ

بــرام بــزانــە بــۆ زانــا نــاشێ
دەغــڵی بهــاژن بــە هــەمو ئــاشێ

www.iqra.ahlamontada.com

نـــابێ لە وتـــەی دەم لەق بـــبوری
واچـــاکـــە زوتـــر دەمـــی بـــدوری
دەمـــی بســـوتێ چـــاترە بـــێ فـــەڕ
تـــا لە گ شـــوێنێ نـــەکـــا وەڕە وەڕ
بـــە هـــۆی پیـــاوەتی بـــوردن لە ســـەر ســـوك
بـــێ ڕێـــزت ئـــەکـــا لای گـــەورە و بـــچوك
تـــا دەم کـــوت نـــەبێ جەنـــابی دەم لەق
مـــێشکی گـــەل ئـــەخوا هـــەر بە چـــەقە چـــەق
دەم لەق تـــا زاریـــێن نـــەکـــەیتە زاری
بـــۆ ئـــابڕو بـــردن بـــەرزە هـــاواری
تـــا خـــۆشتر بـــدوی لە گـــەڵ دەم لەقـــا
ئـــەو زیـــاتر لە تـــۆ ئـــەچێ بـــە چـــەقا

بە چەکۆ دیل بو

بـــۆ هـــەمو کـــەسێ تـــاوان و گونـــاح
بـــە هـــیچ یـــاسایێ نـــەکـــراوە مەبـــاح
بـــە تـــایبەت گونـــاح زۆر نـــاشیرینە
لە کـــەسێکی وا زانـــای ڕێـــی دینـــە
چـــون چـــەکـــی زانـــین چـــەکـــێ گـــەورەیە
بـــانتر لە چـــەکـــی هـــەمو دەورەیـــە

www.iqra.ahlamontada.com

چـــەکـــێ کـــە بـــابی هـــەمو چـــەکـــێ بـــێ
کـــەی خـــاوەنەکـــەی بـــۆ دیـــل بـــون ئـــەشێ
خـــاوەن چـــەکـــی وا لە مـــەیدانـــی شـــەڕ
کـــە بـــە دیـــل گـــیرا پیـــاوێکە بـــێ فـــەڕ
پیـــاوێکی ســـەر شـــۆڕ هـــیچ لێ نەهـــاتو
ئـــەژنۆی نـــامەردی لە بـــاوەش گـــرتو
ســـەرشۆڕترێکە ئـــەڵبەت لە هـــەمو
لە نـــێو دیلانـــا بـــە چـــەکـــۆ دیـــل بـــو
نـــەزانـــی بـــێ زەیـــن چـــاوکـــوێری بـــێ نـــور
بـــاشترە لە تـــۆی زانـــای لە رێ دوور
چـــونکو ئـــەو کـــوێری ئەیکـــا بـــە داوۆ
تـــۆ دو چـــاوی ســـاغ ئەتخـــاتە چـــاوۆ
گیـــان بـــە هەنـــاسە و نـــەفەسێ بـــەنە
لە لێـــژی لەشـــدا گـــلۆڵەی بـــەنە
کـــە خـــلارۆ بـــو نـــاوەستێ تـــا چـــۆم
چـــۆمیش هـــەر ئەیبـــا و ئەیخـــاتە نـــاوگـــۆم
وەخـــتێ کـــە دنیـــا یـــەك هەنـــاسە بـــێ
نـــەزانـــە کـــەسێ بـــۆی بـــە تـــاسە بـــێ
خـــێڵی خـــۆ فـــرۆش ســـاویلکە و ســـڕن
یـــۆسف فـــرۆش و کـــلاّفە کـــڕن
کـــەسێ کـــە دڵـــبەر بـــدا بـــە پـــارە
لە شـــاری ئـــەقلاّ شـــێتە و بـــێ کـــارە

www.iqra.ahlamontada.com

بەدیهێنەرمـــان فـــەرمویە پێمـــان
پەیمـــان شکـــاندن ئـــەشکێنێ پێمـــان
مـــن و تـــۆ زوتـــر بەڵێنمـــان داوە
یـــۆسفی شـــەرەف نـــەخەینە لاوە
عـــومەر ئـــەزانـــم بـــۆچ وا ئەنـــاڵی
نـــاوسکت رەشـــە و سیـــا زوخـــاڵی
چـــونکو بـــە جـــارێ بـــە وتـــەی دژمـــن
دۆســـتت لە دەس دا بـــۆ تـــیکەی چـــڵکن
پەیمـــان و بـــەڵێن جـــوامـــێریت شکـــان
لە ســـەر بـــاری نـــەوس هـــاتیتە مـــەیدان

کاسەی دوکەسی

شەیتـــان لە خـــاوەن ئیمـــان کەنـــارە
ئـــەونەی دوری شـــا و پیـــاوی بـــێ پـــارە
نـــوێژنەکـــەر دورە لە شـــەرت و پەیمـــان
وەکـــو کـــەڕ و لاڵ لە قســـە و بەیـــان
بـــێ نـــوێژ بـــە تـــایبەت بـــۆ قـــەرز و قـــۆڵە
هەمـــاری وەفـــای بـــێ دەغـــڵ و چـــۆڵە
قـــەرزی پـــێ نـــادا مـــەگـــەر ســـاویلکە
هـــەرچـــەن لە برســـا کـــەوتە ئـــاویلکە

www.iqra.ahlamontada.com

کەسێ لە فەرزی خودا بێزار بێ
چ خەمێکی هەن بە تۆ قەرزار بێ
بە پوڵ و پارەی قەرزی من و تۆ
کاسەی دو کەسی وا لە پێش ئەمڕۆ
کە داوای لێ کەی بە شێوەی جەفەنگ
وەك مرۆڤێکی سەرگێژ بە هۆی بەنگ
پێت ئەڵێ فەرمو داوەرە ژورێ
لە نێو دو دەستم هەڵقەنە تورێ

زگی تێر ئاگای لە برسی نیە

هەر دەوڵەمەندێ رانەخا سوفرە
خزمی موساش بێ قارۆنی کوفرە
غەزای سەر سوفرەی هەر دەوڵەمەنێ
بە دەم هەژارۆ کە پێ نەکەنێ
ئەو سوفرە پێستی هەنیەی بەخێڵە
بۆیێ بەو جۆرە نێو چاوی لێڵە
ئەی خاوەن ماڵی خاوەن خورد و خەو
مەی مەینەت مەنۆش بە رۆژ و بە شەو
تۆ ئەونە تێری و ریخۆڵەت پڕە
مەندۆك لە زارت هەر وەکو وڕە

www.iqra.ahlamontada.com

زاری تـــۆ تـــامی تـــاڵی نـــەدیوە
مـــەستە بـــە شـــیرەی شـــیرینی مـــیوە
کـــەسێ مـــەزەی تـــاڵ نـــەچێژێ بـــە دەم
شـــیرینی لە دەم تـــاڵە وەکـــو ســـەم
ئـــەوەی کـــە دارای کـــۆزێ مـــنداڵـــە
ئـــەزانـــێ تـــرێ تـــرشە یـــا تـــاڵە
رێـــبەرەکـــانی عـــالەمی ئـــەوڕۆ
بـــۆچی گـــوێ کـــەژن لە نـــاڵە و رۆژۆ؟
لە هـــەر بـــارێکۆ چـــون خۆیـــان تـــێرن
لە واتـــەی نـــاڵە و رۆژۆ دڵ کـــوێرن
یـــۆسفی مـــیسری ســـەرۆکـــی لاوچـــاك
روســـوری مـــێژو لە ســـەر ئـــەرز و خـــاك
لە هـــەر حـــەو ســـاڵەی گـــرانـــی مـــیسرا
تـــێر بـــونی زکـــی لە کـــەس نـــەبیسرا
هەتـــا لە دەردی بـــرسی بـــزانـــێ
زکـــێ دەرمـــان کـــا بـــە لەتـــە نـــانێ
کـــەسێ بـــە تـــێری عـــومری بـــردە ســـەر
چـــوزانـــێ دەردی بـــرسی و دەربـــەدەر
کـــەی حـــاڵییە لێـــی بـــرسیەتی چـــیە
(زکـــی تـــێر ئـــاگـــای لە بـــرسی نـــیە)
مـــاری هـــەژاری کـــەسێ نـــەگـــازێ،
نـــازانـــێ ژانـــی دەردی نـــاسازێ

www.iqra.ahlamontada.com

کەسێ دەناسێ قۆرتی نەداری
چوییتە چۆلگە و شیوی هەژاری
ئەی ئەوەی سواری لە ئەسپی مراد
تون تاوی ئەدەی سەرخۆش و دڵ شاد
نەختێ لە سەرخۆ لاکە بە دواوە
کەری کۆلکێشێ لە قوز چەقاوە

مرۆڤی وشیار

ئاگر لە ماڵی جیرانی هەژار
قەت داوا ناکا مرۆڤی وشیار
چونکو دەزانێ ئەو مژ و تەمە
لەو ماڵە هەموی دوکەڵی خەمە
یاخۆ دوکەڵی دەردی دەرونە
کزەی کەبابی جەرگی زەبونە
مرۆڤی وشیار لە ساڵی قاتی
ناڵێ بە هەژار بۆ کز و ماتی
مەگەر بەو مەرجەی دەواکا دەردی
سوری کاتەوە دو کولمی زەردی
بارێ ببینێ چەقیێ لە قوز
تێپەڕ نابێ لێی خێرا گورج و گوز

www.iqra.ahlamontada.com

وەکــو بــاری خــۆی چــەقیێ لە گــڵ
دەیــهێنێتە دەر بــە گیــان و بــە دڵ
عــومەر تــامەزرۆی ســەربەرزی گــەلە
هــەر چــەن خــۆی دو پــێی عــەمەڵی شــەلە
هــەرچــەن نــەی نــەوی جــارێ لە بــارێ
وەلێ هــەنگێزی داوە بــە زارێ

وجاخی رون

هــەرچــی رۆژی بــێ ئــەبێ بــخورێ
زۆر وکــەم بــونی بــەکــەس نــاکــرێ
تــەمەنی کــەسیش کــەم و زۆر نــابێ
پســپۆر بــێ یــا گــێل گــەدا یــا شــا بــێ
لە بــنج و بێخــا زێــوەری ئــەزەل
نەخشــاندی بــاڵای ژیــان بــە ئــەجەل
گــەلێ ئــەجەلی ئــەمل بــێ وەك ژیــن
لە رەخــنەی دژمــن دەکــرێ پــەرژین
لاوێ کــۆرپەی مــەرگ لە بــاوەش بگــرێ
وەك بــۆ ژوان چــون بــۆ ژیــان بــمرێ
ئــەو لاوە لاوی زازا و بــابانە
وجــاخی رونــی کــورد و گــۆرانــە

www.iqra.ahlamontada.com

بای ئەجەل

ئەو ڕۆژەی قەڵەم نوکی دادریا
هەر کەس بەشی خۆی بۆ دیاری کریا
بە گوێرەی یاسای بۆ دیاری کراو
بەشی هەر کەسی هێنایە حەساو
نە خاڵیکی کەم لە پەنای خاڵێ
نە بەرزە فڕی هەڵۆ بە داڵێ
نە گۆشتی واشە بۆ چۆلەکە وکەو
نە گرشە و ورشەی ڕۆژی دا بە شەو
نە بە نوکە نوك ئەبەخشێ نیسکێ
نە بە هەنیسکێ دەزێسێ تیسکێ
دەبێ هەروا بێ یاسا یاسایە
نوسراوی یاسای گەردون ڕەوایە
کەسێ وەکێڵی بۆران و بایە
گوێ کەڕ لە ناڵە وگریە و هەرایە
ئەویش نوێنەرە بۆ ئەمری گەردون
چرای پیرێژن ناگرێ بە تون
ئەی تاسە خواری هەردەی زێرو زێو
ڕێبواری ڕێگەی خەم و دڵ پەشێو
ئاکامی ژیان کاتێ مردن بێ
دڵخۆشی نابێ بە کۆ کردن بێ

www.iqra.ahlamontada.com

بۆ تاقە زکێ خۆت مەخە هەچەل
چی بەشی تۆ بێ لێی ناکرێ کەل
ئەی زگار بە هۆی زریکەی مردن
خۆ خڵاوینەر بە دەرمان کردن
بای ئەجەل وەختێ دای لە گەڵا و بەرگ
هەر ئەو دەرمانەت لێ ئەکاتە مەرگ
تا ئاخر تیکە و تنۆکە ئاوێ
نێوی تۆی لێ بێ مردنت ناوێ
وەلێ پێوانەت دەڕژێ کە پڕ بو
دور دەبی لەوەی لە دەورت خڕ بو
هەر وەکو کوتمان هەوەڵین پێنوس
بۆ هەمو کەسێ بۆتە چارەنوس
کە رۆزیت نەبو لە قوڵکە ئاوێ
لە هەزار ماسی یەکت بۆ ناوێ
یا ئەگەر ماسی ژیانی مابێ،
لە سەر وشکیشا مەرگی بۆ نابێ
بێچارە پیاوی کوێلەی زێڕ و ماڵ
بە رۆژ و بە شەو حەوتە و مانگ و ساڵ
بە شوێن رۆزی دا هەر پا لە دەوە
نازانێ مردن لە شوێنی ئەوە
هەرچی کە بۆ تۆ دانەنریابێ
وەکو هەر نەبێ دەسگیرت نابێ

www.iqra.ahlamontada.com

وەلێ کـــە بـــەدی هـــاتبێ بـــۆ تـــۆ
لە بـــن گۆمـــا بـــێ یـــا لە ســـەر ئـــاسۆ
جیـــا لە تـــۆ کـــەسێ لە مـــاڵی بـــونا
لە شەوگـــاری رەش یـــا رۆژی رونـــا
کـــەڵکی لێ نـــابا هـــەر وەکـــو نـــەبێ
جـــا خەرمـــانێ بـــێ مســـتێ یـــا حـــەبێ
بـــیستوتە چـــەندە بـــۆ ئـــاوی ژیـــان
ئـــەسکەندەر چـــێژای ژەهـــری تێکۆشـــان
کـــە گـــەیشتە جـــێ ئـــاوێ نەمـــابو
حـــەزرەتی خـــدر هـــەڵی لوشـــا بـــو
دەمـــێکە مـــنیش کـــۆلیلم وەك ئـــەو
ئـــەو بـــۆ ئـــاوی ژیـــن مـــن بـــۆ ئـــاوی خـــەو

عەبای موسا و ریشی فیرعەون

مـــاڵداری بـــێ کـــەڵك جـــوانـــە بـــە دیـــمەن
بـــەلأم بـــە مـــانا قـــوزێکە بـــۆ گـــەن
بـــێ مـــاڵی ســـەخیش رێـــبوارێ جـــوانـــە
کـــە تـــۆزی رێگـــەی لە رو پەخشـــانە
ئـــەو ریشـــی فـــیرعەون بـــە گـــوڵ رازاوە
ئـــەم عەبـــای موســـای پـــینە کـــراوە

www.iqra.ahlamontada.com

ئــەم کــەم کــەم لە رو لادەچــێ تــۆزی
ئــەویش دەبــینرێ دیــمەنی بــۆزی
واتــە هەتــا ســەر ئــەم بــێ مــاڵ نــابێ
ئــەویش تــا ئــاخر لە ســەر حــاڵ نــابێ
مــاڵداری بــێ خــێر نــاحەوێتەوە
هــەر هەنگــاوی خــەم هــەڵدێنێتەوە
وەکــو لەم دنیــا کــۆیلە و زگــارە
ســاڵی مــەرگیشی هــەر بــێ بەهــارە
بــاڵێی حــاڵێ بــێ خــەبەر داریکــە
رۆژی حــەشریشی هــەر وا تــاریکە
شــوێن و رێــزێکی لەو مــاڵ و شــوێنە
نــیە، هــەر بــەشی لەعــنەت و جــوێنە

بەخیڵ

نــێو چــاوی بــەخیڵ چــاوانــەی دەردە
دەرونــی کــانگای هەنــاسەی ســەردە
بــە ســەر بــەرزی گــەل کــز و ســەر شــۆڕە
لە بــەحری خەمــا دڵــی پــاپۆڕە
بــە تــێری و ســاغی مــەردوم نــەخۆشە
ئــاشتی خــواز نــیە چــون شــەڕ فــرۆشە

www.iqra.ahlamontada.com

ئەگەر بەرگرێ باخی هیوایێ
هاکا لە داخا کوێرایی دایێ
مێشك پوچێکی بەخێڵم بینی
پۆشا بوی جلی مرۆڤی دینی
کوتم هەی کابرا جەحانم لە خوێت
خێڵی دینداران دەسوتن بە هوێت
ئەم ریش پەشم و کەشم و فیشاڵە
ئەم جبە و عەبا و چەفتە و حەکاڵە
هیچێ کە لە تۆ ناکاڵێتەوە
ئابڕوی ماباقیش دەماڵێتەوە

هۆنراوەی قین

بە خێڵی زەخمێ قوڵ و ناسۆرە
عەرزێکە قاقڕ هەر دزوی زۆرە
رەوشتێکی تر وەکو بەخێڵی
ئەستێرەی مرۆڤ ناخاتە لێڵی
ئەوەی کە دارای وا رەوشتێکە
بەری لە دنیا و دین و گشتێکە
ئیتر تۆ بە لای بۆ داوا مەکە
ئەو شەوە، داوای خۆراوا مەکە

www.iqra.ahlamontada.com

ئـــەو کـــە دەرونـــی مـــژ و دوکـــەڵە
دژمـــنێ گـــەورەی وەك خـــۆی لە گـــەڵە
پـــێویستی نـــیە تـــۆ رقت لێ بـــێ
تـــا خـــۆی دژمـــنێ وایـــە لە پـــێ بـــێ
بـــەخێڵ هـــۆنراوەی قـــین و خەســـارە
شەوگـــاری رەشـــی کـــۆسپە و پـــەژارە
ئـــەوەندە بـــاری قـــورس و گـــرانـــە
بـــە دەم ژمـــارەی ســـوك و ئـــاسانە
هـــەزارێ وەکـــو کـــۆلیلی دامـــاو
یـــەك لە هـــەزاری بـــۆ دێـــتە حەســـاو

چەن مەبەستێك

فـــێر خـــوازێ نـــەیێ ئـــەوینی فـــێربون
دیـــارە بـــێزارە لە تـــوشی خـــێر بـــون
هـــەر وا عـــاشقێ بـــێ پـــارە و دراو
خـــۆی دەســـوتێنێ مـــفت و بـــێ حەســـاو
دیســـان رێـــبواری گـــێژ و نـــەزان حـــاڵ
وەك بـــاڵدارێکـــە نـــەیێ پـــەڕ و بـــاڵ
زاهـــیدی نـــەزان خـــانوی بـــێ دەرە
زانـــای بـــێ کـــردەش داری بـــێ بـــەرە

www.iqra.ahlamontada.com

گــەلێ رونــاکــە ئــایەتی قورئــان
حــەق نــاردویەتی بــۆ رێ پیشــاندان
بــۆ بــار هێنــانی هــەموان بــە یــەك رەنگ
نــەك بــۆ بــالۆرە بــە نــەزم و ئــاهەنگ
بــە خشــڵی زانــین لەشــی کــردەوە
هــەر وەك دەزانــین، دەڕازێــتەوە
کــە وابــو کــەسێ نــەخوێندەوارە
بــوکی کــردەوەی کــز و شڕبــارە
چــونکی رێگــەی دیــن درێــژ و دورە
وەســیلەی ســواری گــەلێ زەرورە
نــەزان لەم رێ دا ســواری دو پــایە
بــۆیە کەمتریــان دەگــەن بــە پــایە
زانــای تــەمبەڵیش گــەرچــی ســوارە
بــاری کــەوتوە، بــە هــەزار بــارە
تــاوانبــارێکی پەشیمــانۆ بــو
چــاترە هەتــا نــوێژ خــوێنی بــەدخو
شــێخێ کــە نــاخی دڵــی ریــا بــێ
نــوێژ و کــڕنۆشی بــە هــیچێ نــابێ
پیــاوێکی ســاکــار بــێ ئــازار و ئــێش
چــاترە هەتــا زانــای خــۆ هــەڵکێش
هــەر وا مــرۆڤی نــەزان و بــێ زۆر
چــاترە تــاکــو زانــای مــەردوم خــۆر

www.iqra.ahlamontada.com

پرسیا لە کەسێ ئەم نیکتە وردە
وەکو چی وایە زانای بێ کردە؟
فەرموی ئەو کەسە وەك هەنگەژاڵە
هەر پێوەدایین دەزانێ خاڵە
بە شەنگە سورە بلێن هەتا کەی
هەنگوینت نیە و هەر پێوە دەدەی؟
پیاوی بێ خیرەت لە ژن کەمترە
شێخی تەمەحکار چەتە و رێگرە
مەبەستم لە ژن ژنی نەفامە
ئەینا ژن دارای رێز و مەقامە
ئەی لە خۆ ئاڵێن کراسی سپی
بۆ خۆ نواندن ئارام و کپی
هەرچەن بە دیمەن سپی وەك شیری
بە دڵ و دەرون رەش‌ترلە قیری
بۆ ئەوەی سڵت لێ نەکا نەچیر
خۆت مەلاس داوە وەکو گورگی پیر
هیچ نیە کەوا و لفکە و میزەرە
دەس کۆتا هاتن لە شەڕ هونەرە
دەستت کولۆکە لە ئیشی بەتاڵ
بە هیچێ نابێ درێژی قۆڵ و باڵ
هەرچەندە «کۆلیل» بەکردە گێژە
تۆ لێی وەر بگرە ئەم وتو وێژە

www.iqra.ahlamontada.com

دوکەس

دو کەس بە خەمێ دەتاوێنەوە
تاوێ بە تاوێ، دەهاوێنەوە
یەکەم توجارێ بشکێ پاپۆرێ
قولایی دەریا ببێ بە گۆڕێ
بەرهەمی هەوڵی ژینی رابردوی
بڕوا هەر وەکو عومری با بردوی
دوهەم ئەوکەسەی ببێ بە هاوەڵ
لە گەڵ کۆمەڵێ زك زل و دەغەڵ
میراتی گەنجی قازونی هەبێ
هەر وەك ئەوەیە کە هیچی نەبێ
چونکی خێڵێکی چڵێس و دزن
رێبەری شەڕ و نوێنەری قڕن
ئەونە زۆر خۆر و زەلام و زڕن
ماڵ و ئیمان و نانی دەبڕن
هۆنراوەیێکی پڕ لە مۆژگاری
مەتەڵێ باوە لە کوردەواری
«کەسێ رەفیقی قەڵەنەری بێ
لە ریش و سمێڵ با بێوەری بێ»
واتە هاوەڵی لە گەڵ بێ حەیا
نیشانەی مێردی و پیاوەتی دەبا

www.iqra.ahlamontada.com

لە گەڵ قەڵەنەر هەتا هاوەڵی
دەبێ ماڵەکەت بەش کەی لەگەڵی
یا مەچۆ لە گەڵ کراس شینی دز
یا ڕێز و زێڕت هەر دو ئەبێ قڕ
یا مەگرە بە دۆس دەسبڕ و جەردە
یا دەس لە تەمای ئابڕو بەردە
ئەبێ کە دەرکی دۆستی فیلەوان
دەمی زەلام بێ و درێژ و بەرپان
پیرێ دڵ ژیرێ فەرموی بە «کۆلیل»
دۆستی ئەم دەمە فیل ترە لە فیل

سفرەی دەوڵەمەند

خەلاتی خەڵکی خۆشەویستە بۆت
وەلێ نە ئەونەی کەوا کۆنەی خۆت
سفرەی دەوڵەمەند پڕ بێ لە پێخۆر
لە گۆشت و پلاو لە خۆراکی زۆر
قەزای لەتێ نان کەزە کیفاوی
وەك بەردە زێژە سوتابێ چاوی
لەو هەمو گۆشت و پێخورە کەوێ
کەسەر لە حەنای کەسەر دەخەوێ

www.iqra.ahlamontada.com

بـــە ژەهـــری مـــار بـــێ گـــۆشتی بـــەرخـــۆڵە
کـــە بـــۆتی دانـــێن بـــە خـــوتە و بـــۆڵە
چـــێشتی تەڕەمـــاش ســـرکەی تـــرش و تـــاڵ
لە دەس ژەنـــجی خـــۆت هـــاتییتە مـــاڵ
هـــەزار قـــات نـــان و پـــێخۆری دێـــنێ
کـــە ســـەر بـــە خـــۆییت لە دەس دەربـــێنێ

پرسیار و باس

دەرمـــانێ مـــەخۆ تـــاکـــو نـــەزانـــی
بـــۆ چـــە دەردێکـــە، ئەینـــا نـــەزانـــی
تەنیـــا و نـــابەڵەد لە ڕێ و شەقـــامێ
مـــەڕۆ، نـــەك ڕێگـــەت بگـــرێ نەفـــامێ
دیـــارە نـــابەڵەد، دزك و داڵـــی ڕێ
هـــەر وەکـــو مـــار و ڕێگـــر، دەیگـــەزێ
قـــەت عـــارت نـــەبێ لە پرسیـــار و بـــاس
چـــونکو بـــۆ زانـــین پـــایەن و ئەســـاس
عـــەرزی ئیمـــامی غـــەزالییـــان کـــرد
ئـــەم گ زانـــینەت لە کـــوێوە هـــاورد
فـــەرموی هـــەرچـــێکم نـــەزانـــی پـــرسیم
لە فـــێر بـــون تـــێر بـــو تـــا مـــێشکی بـــرسیم

www.iqra.ahlamontada.com

نەخۆشێ ساغۆ بوونی هیوا بێ
ئەیێ کە دوکتۆر سەرنجی دابێ
رو زەردی پرسیار رێ پیشاندەرتە
لەو رۆژەی تاجی زانین لە سەرتە
بەلاّم بزێ شت کە دوا پلەی کار
رون ئەبێتەوە، نایەوێ پرسیار
بە تایبەت کەسێ گەورە و رێبەرە:
وەها پرسیارێ بۆ ئەو زەرەرە
حەزرەتی لوقمان زانای بە نێو بانگ
لەگەڵ داوودا هاوەڵ بو چەن مانگ
هەرچەن دەیبینی ئاسن وەکو مۆم
بە دەستی داوود دەبێ لار و کۆم
تەنانە جارێ پرسیاری نەکرد
وەلێ دەیزوانی بە سەرنجێ ورد
ئاخری تێگەیشت داوود لە ئاسن
زرێ دەتەنێ بۆ شەڕی دژمن
عومەر زۆرێکی پرسی لەم و لەو
وەلێ لە جواوا خۆیان کردە خەو

www.iqra.ahlamontada.com

هاوەڵی نەزان

لە گەڵ نامەردان مەچۆ بە رێوە
با پێوە نەبی بە سەر و پێوە
هات و چۆڵە گەڵ ئەو نامەردانە
دەس لە ناموس و حەیا بەردانە
هەر چەن بە دور بی لە کرداری وان
هەر بە نێو بانگی بە هاوکاری وان
لەو جێ ئەوانن پێویستە دوری
تا مڵکی رێزت نەشکێ سنوری
با بۆ خێرێکیش بچیە ئەو شوێنە
ئەوانەی لێ بێ، پاداشت جوێنە
یا بۆ نوێژ کردن بچیە مەیخانە
بە تانە دەدرێ چاوت، بە تانە
تۆش لە تاقمی ئارەق خۆرانی
جێ تەوانجی تاڵی کورد و گۆرانی
هەتا هاوەڵت هەتیو مەتیوە
شاگولی رێزت سیسە و وەریوە
داوای مۆژگاریم لە زانایان کرد
وتیان هاوەڵ بە لە گەڵ ژیر و ورد
هاوەڵی نەزان هەڵمەبژێرە
نەزان بێ زەینە و لە دڵدا کوێرە

www.iqra.ahlamontada.com

زانـــا بــیێتە هـــاوەڵی نــەزان
ســوکە و بــێ بــایەخ وەك تــۆزی بــانان
مــادام هــاوەڵی ئــەتۆش نــەزان بــێت
ئەتکـــا بــە کــەرێ بــار بکــێشن پــێت
جـا خـوا نـەخواسـتە تـۆش ئـەگـەر وەك ئـەو
نــەزان بــێ، رۆژت رەشــە وەکــو شــەو

تاقەتی وشتر

تــاقەتی وشــتر مــەسەلێ بــاوە
بــە کــانگای ســەبر نــێوی بــراوە
ئــەگــەر مــنداڵــێ بگــرێ هەوســاری
لا نــادا لە رێــی فەرمــانبەرداری
ســەرپێچی نــاکــا لە دوا کــەوتنی
سکــاڵای نــیە لە نــەسرەوتنی
ئەممــا کــە بــێتو مــنداڵــی نــەزان
بیبــا بــۆ شــیوی مــردن و نەمــان
لێــرە دا وشــتر خــاوەن هەوســارە
ئــیتر لە ســەبر و تــاقەت بــێزارە
فەرمــانبەرداریش ســنورێکی هــەس
هەوســاری بــە زۆر دەردێــنێ لە دەس

www.iqra.ahlamontada.com

وەختێ کە هاوڕێ گێژ و نەفامە
حەوسەڵە و تاقەت کارێ حەرامە
مەبەس ئەوەیە مرۆڤی بێ مێشك
تاقەتی سەبریش دێنێتە باوێشك
بە تایبەت لە گەڵ دژمنی گیانی
زۆر ناشیرینە شیرین زمانی
دەرمانی زامی کرمۆڵی یاران
دەزانن چیە؟ کاڵەکە ماران.
خاکێ بە لە ژێر دو پای دڵ نەرما
خاك بە لە چاوی پیاوی بێ شەرما
بە خۆشی و نەرمی مەدوە لەگەڵ دزّ
تا ڕێزت نەچێ بە تالآن و قڕ
خۆت مانو مەکە لەگەڵ ناکەسان
تێخی ژەنگاوی مەدە لە هەسان
چونکا فلیزێ دلی پوابێ
لە ژەنگی خۆیا گیانی سوتا بێ
بە بیری کۆلیل هەسانی ناوێ
بۆ عیبرەت گرتن چاکە هەروا وێ

www.iqra.ahlamontada.com

شانێکی شیرین

ئەوا شانێکی شیرین و پڕ ناو
پێشکەشە بە تۆ برای شۆڕە لاو
کەسێ رێ بگرێ بە وتاری خەڵك
مەڵێ زانایە، نەزانە و بێ کەڵك
با دەکاتە خۆی گۆیا بە خەیاڵ
دەبێتە خاوەن خاڵ و باڵ و حاڵ
بە کوردی پەتی دەپسێنێ پەتی
بۆ بارەکەڵڵای سەر و پێ پەتی
هەزار ماشەڵڵا چ پسپۆڕێکە
بلیمەتی وا لە کەم کۆڕێکە
بەلأمێ هەر بەم خۆ پیشاندانە
ئاقڵ دەیناسێ چەندە مل پانە
زانا کەسێکە تا نەپرسی لێی
بە شەمی پرسیار دانەگرسی لێی
وەلأم نەداتۆ نەك وەك دەم بە تاڵ
روی قسەی رەش بێ چون مەشکە بە تاڵ
نەزان لە مەجلیس ئەیکا بە گاڵە
چونکا بێ مێشکە و دەمی بەتاڵە
دەمی شل ئەبێ وکەس گوێی پێ نادا
ئەو باکای قسە هەر با بە با دا

www.iqra.ahlamontada.com

لە بن ڕانمدا برینێ چاو زەرد
سەرتاپای لەشی هێنابو بە دەرد
خوای لێ رازی بێت باوکم، بەو بۆنە
گ رۆژێ دەیکوت زامەکەت چۆنە؟
جارێ نەیپرسی جێگەکەی کوێیە؟
زانیم مەبەستی دەرسێکی نوێیە
واتە کە نێوی هەمو ئەندامێ
بۆ کوتن ناشێ لە هەر مەقامی
قسە لەدڵدا لێك بدەرەوە
ئانجا بۆ وەرام دەم بکەرەوە
دیارە ئاکامی قسەی سارد و سڕ
پێخەی خاوەنی ئەکا شڕ و دڕ
تا باش نەزانی کوتن ڕەوایە
مەڵێ با نەڵێن دەم بەڕەڵایە
وتاری ڕاست‌و ڕۆشنیرانە
با گیریشت‌دا لەبەندیخانە
گەڵێك چاترە تا بە درۆی زل
کۆت و زنجیرت لابەرن لە مل
وەلێ لێم بزرە بۆچی لەم عەسرە؟
قیمەتی درۆ، تەلار و قەسرە
بۆچ ڕاستە قینە سرتەی لێ نایە
قاڵورەی درۆ، هەر وەك زوڕ نایە؟!

www.iqra.ahlamontada.com

شەش و بێش

راستی چون باسی درۆ هاتە پێش
شەشدەر خاڵییە وکاتی «شەش»ە و بێش
دەرفەتە مۆرەی بیرم لە تاخان
بێنمە نێو ماڵی دەلەسە و چاخان
دەڵێن بناغەی درۆ سەهۆڵە
بنی هولۆڵە و داری کرمۆڵە
شوێنی برین و، جێ گولەی بڕناو
دوای ساڕێژ بونیش هەر ئەداڵە چاو
دەلەسە و درۆش زامێکی وایە
شوێنی دەمێنێ هەتا، هەتایە
کوڕانی یاقوب بە بێ بنیامین
کە چون بۆ میسر بۆگەنم کڕین
هەر بە سەرنجێ یوسف ناسینی
هاتەوە بیری ژینی مێژینی
لە پاش پرسیار و وەڵامێکی زۆر
جەنابی یوسف فەرموی بە هەر جۆر
بۆ جارێکی تر هیچ نادەم پێتان
ئەگەر بنیامین نەیێ هاوڕێتان
بابیان کە بیستی ئەم قسە و باسە
فەرموی رۆڵەگیان رەنگە وەسواسە

www.iqra.ahlamontada.com

ڕێ نومــاتان بــێ، بکــەن کــارێ‌تر
خــۆ ئەمتــانە کــرد ئــێوە جــارێ تــر!!
هێشتــا داخــێ تــر، لە سینەمــایە
پــەردەی فــیلمێ تــر لەو سینەمــایە
دڵــم بــە دوری یــوسف بــرژاوە
چــوارچــێوەی لەشــم هــەموی چــڕژاوە
بــا هــەر بــەو خــەمە ســەر بــنێمەوە
بــە زامــێکی نــوێ نــەکــولێمەوە
هــۆی بــێ بــاوەڕی تــێفکرە چــێ بــو
جــارێ‌تر لەوان دەلەســەی دیــبو
ئــەوان جــارێ‌تر درۆیــان دابــو
شــوێنەوارەکــەی هێشتــا هــەر مــابو
کــەسێ ڕەوشــتی راســتی و پــاکــی بــێ
رچــە و ڕێبــازی خــێر و چــاکــی بــێ
جــارێ درۆشــی بــا دەرچــێ لە دەم
کــەس بــە درۆزن نــایدا لە قــەڵەم
وەلێ کــە نــاوی بــە درۆ دەرچــو
ســەد راســتیش بــێژێ تــازە بــە ســەر چــو
«عــومەر» هــەموکــەس ئــەمەی بــیستووە
ئەمــا بــە گــوێچکەی کــەم کەســا چــووە

www.iqra.ahlamontada.com

هەوێنی بون

ئینسان هەوێنی هەویری بونە
ئەو نەبێ هەموی بەرەو تیا چونە
گەلاڵەی هەستی وەختێ پوختە بو
گشتی دایەرەی ئەو یەك نوختە بو
خوا فەرمویەتی ڕێزمان لێ ناوە
زیاد لە هەمو شت هێزمان پێداوە
هەر لە خۆرنشین هەتا خۆر هەڵات
هیچێ بە ڕوتبەی ئەو خاڵە ناگات
لە لایێ ترۆ لە نێو ئەو گشتە
لە نێو ئەو هەمو ورد و درشتە
سپلۆتێکی تر وەکو سەگ نیە
کورۆکی پەستی و بێ ژیوارییە
بەڵام چون سپلۆت خەریکی پاسە
بانترە لەوەی نمەك نەناسە
سەگێ سەد کەرەت بە دار بنێی ڕاو
تیکە نانێکی هەروا لە بەر چاو
لە بیری ناچێ ئەو تیکە نانە
خۆزگە وا دەبون هەرچی ئینسانە
قامکێکت شیر بێ یەکێکت شەکەر
بینێیتە نێو دەم سپڵەی بێ هونەر

www.iqra.ahlamontada.com

حــەتمەن دەیگــازێ کــاتی دەرهێنــان
جــا ســەگ چــاتر بــو یــا بــڕێ ئینســان
ســپڵەی نــاسوپاس چــاکــەی حەفتــا ســاڵ
بــەر چــاوی نــایە وەك دەنکــێکی گــاڵ
«عــومەر» چــون کــردی خــزمەت بــە نــاکەس
دیــنیشی وەکــو دنیــا چــو لە دەس

تەمبەڵ

فــێر بــون لە گیــانی تــەمبەڵ حــەرامــە
بــێ بــەش لە ڕێــز و ڕوتــبە و مەقــامە
بــەزەییت نــەیێ بــە گــای قــەڵەوا
چــون هــەر وا لە بــیر خــواردن و خــەوا
کــەسێ وەکــو گــا قــەڵەوی دەوێ
وا چــاکــە چــەقۆی تــیژی وێکــەوێ
بــۆ خــاتر ورگــی کــەری بەریــارە
خــاوەن کورتــان و هــۆز و هەوســارە

www.iqra.ahlamontada.com

حیکمەت

لە نـێو ئـینجیلا ئـەم نـیکتە جـوانـە
پـێش کـەش بـە گیـانی بـەرزی ئینسـانە
دەڵـێ ئـەی رۆڵـەی ئـادەمیزادە
بـە چ بـارێکا دێـیتە سـەر جـادە
وەخـتێ کـە مـاڵت دەنـێمە ژێـر دەس
کەمـاڵت دەوێ بـە هـەوا و هـەوەس
کـاتێکیش مـاڵت نـەبێ پـڕ خـەمی
کـزکز دەنـیشی بـە هـۆی بـەش کـەمی
کـەوا بـو ئـیتر چ کـات و وەخـتێ
خـەریکی یـادی مـن ئـەبی نـەختێ
بـەینێ بـە نـازی خـۆشی دەنـازی
بـەینێکیش بـە هـۆی تـاڵی نـاسازی
بـە خـۆشی و تـاڵی ئـەمە حـاڵتە
کـەی بـیرت لە لای ئـاخر مـاڵتە

لوتفی خوا

تـاقە یـەزدانـە فـەرمەندەی گشـتە
بـون و نـەبونی هـەر دو لە مشـتە

www.iqra.ahlamontada.com

یەکێ لە سەر تەخت دێنێتە خوارۆ
سەری دەکاتە پەتی سێدارۆ
حوسەینێ شەهید دەکا بە شمرێ
دەبێ کە یەحیاش بە تێغێ بمرێ
لە نێو سك ماسی بە هۆی ئەمری ئەو
یۆنس خاوەنی هەناسەیە و خەو
سام و هەیبەتی ئەوەندە بەرزە
پێغەمبەرانیش دێنێتە لەرزە
کە خۆری لوتفی دەرخا تۆزقاڵێ
تاریکی تاوان نامێنێ خاڵێ
لە بەر هەتاوی ئەو خۆرە گەرمە
دڵ لە هەناسەی شەرما بێ شەرمە
بە تێ خوزێنێ تون لە مەحشەرا
ئەنبیاش سەریان دەخەنە بەرا
ئەوندەی زەرزە و باڵە مێشولە
دەنگێ لە زێڕی کەوای پەپولە
لە ڕێگەی لوتفۆ بداتۆ ئاوڕ
سەریان هەڵدێنن جولەکە و گاوڕ

www.iqra.ahlamontada.com

ملەمل مەکە

کـــەسێ لەم دنیـــا نـــەگـــرێ رێگـــەی چـــاك
بـــە ئـــاوی ئـــیخلاس خـــۆی نـــەشواتـــۆ پـــاك
رۆژی ئـــاخری کـــەبێ، ئـــاخرە
هـــاوەڵی گـــڕ و پشکـــۆی ئـــاگـــرە
وتـــەی خـــودایـــە وا لە نـــێو قورئـــان
لە رۆژی مـــەحشەر دەچـــێژم پێتـــان
دەغـــەز و دەردی قـــرچـــە بـــە دڵ خـــەر
هـــەرێمی خـــۆشی لە ریشـــە هـــاوەر
دەردێکـــی گـــەورە نـــەك هـــاسان و ســـوك
عـــەزابـــی دنیـــای لە لا تـــەسك و چـــوك
وتـــەی زانـــایان مۆژگـــاری و پـــەندە
کـــێ نـــەیگرتە گـــوێ گـــەندەڵە و گـــەندە
ئـــەوانـــەی کـــە وا پـــیتۆڵ و چـــاکـــن
بـــە ئـــاوی پـــەند و مۆژگـــاری پـــاکـــن
ئـــاقل کـــەسێکە وتـــەی پێشینـــان
بگـــرێتە گـــوێچکە، تـــا ئـــێمە و مـــانان
ئـــەو گـــوێ گـــرتنە لە قســـەو بـــاسا
بـــۆ پـــاشماوەی گـــەل بکـــەینە یـــاسا
کـــەسی نـــەبیسێ مۆژگـــاری گـــەورە
پـــێی دەبـــیسێنێ زەمـــانە و دەورە

www.iqra.ahlamontada.com

دزێ لە دزی دەس کوڵ نەکاتۆ
تۆڵەی زەمانە دەستی دەباتۆ
مەلێ کە دیتی ملی بە داوۆ
تەماحی دانە دەنێیتە لاوۆ
تۆش کە مرۆڤی، وەکو ئەو مەلە
ملە مل مەکە لەگەڵ ئەم گەلە
پەندێ وەربگرە راپەڕە لە خەو
با نەبیتە پەن لە لای ئەم و ئەو
«کۆلیل»م بۆ تۆ هەڵبژرکاوم
پەپولەی بۆ تۆ دو باڵ سوتاوم

لە چاوی عاسمان

فرمێسکە و رێژنە لە چاوی عاسمان
تا عەرزی هەزار نەمرێ لە تینوان
دەس بە ناڵین و گریە و شین دەکا
ئاوی چاوانی لێ ئاژین دەکا
عەرزیش لە باتی ئەم ئاو دێرییە
چون رەچەڵەکی خوڵی کوێرییە
بە گێژەڵوکە کوێر دەکا چاوی
لە گوزە دەتکێ چی وا لە ناوی

www.iqra.ahlamontada.com

بەڵێ سرشتی سەخی، بەخشینە
با تۆ تاڵیش بی ئەو هەر شیرینە
سەخی فریشتەی بێ ژیوارانە
بۆ کێڵگەی دەغڵی هەمو، بارانە
سەدکەڕەت بگری ڕێگەی بێ خێری
ئەو هەر خاوەنی هەستە و جوامێری
خوا کە ساحێوی هەستی تەواوە
تاوان دەپۆشێ بە هۆی سەخاوە
بە چاو دەبینێ خراپی و تاوان
هێشتا کەسێکیش ناکا دەسنیشان
بەڵامێ ئێمە هیچیش نابینین
چونکی سەر تەڵی تاوان و قینین
دەیکەینە هەرا و بانگ و قاوە قاو
وەك وەحشی ڕێزی خەڵکی دەکەین ڕاو
سپاس بۆ یەزدان کە چاومان کوێرە
لەو کردەوانەی نهێنی و ژێرە
داخوا من و تۆ چۆن دەماندا تەل
بمان زانیبا لە نهێنی گەل
سوێندم بە یەزدان مرۆڤ و پەری
لە شەڕی ئێمە نەدەبون بەری

www.iqra.ahlamontada.com

رەشەبای مەرگ

زێـــڕ وەدەردێـــنن بـــە کـــەندن لە کـــان
لە دەس بـــەخێڵیش بـــە گیـــان دەرهێنـــان
ئـــەوەن بـــۆ پـــارە، چـــوختی و نـــۆکـــەرن
لە هـــەر کـــوێ نـــاوی پـــارەدار بـــەرن
دەڵـــێن پـــێویستە ئـــێمەش تـــێکۆشین
تـــا جـــلی زێـــڕی ئـــەوان دەپـــۆشین
هـــەر پـــوڵ و پـــارە هـــیوا و مـــەبەستە
بـــێ پـــوڵ و پـــارە بـــێ دەســـتە و، دەســـتە
بـــێ پـــوڵ و پـــارە بـــزرین لە نـــێوا
زبـــرین لە بـــەر چـــاو تـــریفەی زێـــوا
خـــواردن هـــیچ نـــیە دەردەچـــێ لە دەس
یـــا نێومـــان بـــێ لای بێگـــانە و کـــەس
ئـــیتر نـــازانـــێ رۆژێ یـــا شـــەوێ
وەبـــەر رەشەبـــای مـــردن ئـــەکـــەوێ
بـــە ئـــاخ و داخـــۆ گشـــتێ جـــێ تـــێلێ
دژمـــن مـــەزرەعەی هـــیوای دەکـــێلێ
خەرمـــانی هـــیوای «عـــومەر» وەختێ مـــرد
چـــەن هـــەڵبەستێکە نـــەزری کـــوردی کـــرد

www.iqra.ahlamontada.com

هەرلە بیرمە

کەسێ بۆ هەزار زیر و دڵ ڕەق بێ
توشی قەرقەش و چەپلاخە و شەق بێ
دو قۆڵی قەوی پڕ قەوەت و هێز
وەختێ شیاون بێنە ریزی ڕێز
بڕبڕەی پشتی خێڵی بێ زۆر بن
لەگەڵ تەرانەی خەمی گەل جۆرین
دڵی بێ هێزێ پڕ مەکە لە دەرد
تا پاییزی خەم ڕەنگت نەکا زەرد
کێ پشت و پەنای خاس و خراوە
بە گەرمای کەرەم دڵی سوتاوە
لە بیرم ناچێ ناڵەی دەروێشێ
دڵ پڕ لە ئەوین، خەستە و دڵڕێشێ
بە شین و گریان جەزبەو موناجات
دەیکوت ئەی خودای هەستی و کاینات
خراو چاوەڕێی لوتف و کەرەمە
خاس بە خاسی خۆی خاتری جەمە
(ولاتقنطوا) بۆ تاوان بارە
بێ تاوان بۆ خۆی بەختی بێدارە

www.iqra.ahlamontada.com

مانای ژیان

ئــاقڵ ئــەوەیە لە ڕۆژی جــەنگا
نــەمێنێ لە نــێو مــاڵی درەنگــا
وەکــو ڕومــەتی ڕونــاکــی ئــاوەنگ
بــا بــریقەی بــێ شــمشێری بــۆ جــەنگ
چــونکی لێــرەدامــردن لە گــەڵ ژیــن
تــێکەڵن بــە یــەك بــێ مــەرز و پــەرژین
هــەروا لە ڕۆژی ئــاشتی و سەفــا دا
ســپیەڵك‌و ورگــی شــەڕ دەبــێ دادا
لەنگــەری پــاپۆڕ شــەڕ و شــۆڕ داخــا
لوتــی ڕق و قــین بــنێ بــە داخــا
تــەندوری دڵــی ســاردۆ بــو داخــا
بــا کــەم هــەڵچۆقێ لە داخــی داخــا
فــەرشی نــەخشینی بــرایــی ڕاخــا
بــۆ کــوشتنی شــەڕ هەڵکــا بــە شــاخا
ژیــان بــە مــانای خــۆشەویستییە
وێــڕای خــۆشویستن ژیــواری نــییە
بــە تــایبەت ئــاشتی لە دوای شــەڕ و شــۆڕ
شــیرینی هــەنگوین ســەد جــار ئــەدا بــۆڕ
ئــەڵێن خــۆشویستن لە دوای شــەڕ و قــین
«شــیرینترێکە لە هــەڵوای شــیرین»

www.iqra.ahlamontada.com

«عومەر» لەو هەموو شەهد و شەکراوە
تا ئێستێ دەمی لە هیچ نەداوە

سێ ڕا دو شەش

بەشی هەر کەسێ ڕۆژی دروس بون
پێی دەگەیێنن بە بێ چەند و چون
بنوسی بەشکەر چی نوسیبێ بوّت
زۆر بێ یا خۆکەم، دەکرێتە ئەستۆت
تاڵ بێ یا شیرین دەبێ بیچێژی
ژەهری ماریش بێ ناوێ بیرێژی
دنیا بە تەختەی نەردێن دەمێنێ
یەك دەیباتەوە یەك دەیدۆڕێنێ
کەسێ کە مۆرەی بەختی هێنا ماڵ
ڕەقیب ناگا پێی بە سێ ڕا جوت خاڵ
دانەر سێ کەڕەت دوشەشی دەوێ
ئەمەش بە هەڵکەوت مەگەر هەڵکەوێ
ناڵێم کە یاسای جەبری ڕەوایە
تەلاش و هەوڵی خۆت بەکار نایە
دەڵێم تەماتە ژور بێ لە ژینا
خۆشی تەماتە لەتێکۆشینا

www.iqra.ahlamontada.com

کەسێ نە کۆشێ سەر کز و ماتە
شا کە نەبزوێ بە کیشێ ماتە
ئەسپێ لەغاوی نەبێ لەزارا
پاییزیش تێرە وەك لەبەهارا
دیانە کە نە یەهێشت، دیان بەکارێن
ئەو هەر بێ بەشە با سەد بەهار بێن
لەم باسە گوڵیل دەرناچێ سەری
هەروا سەرسەری ئەداتە بەری

خراو چاکۆکە

بە وەستای چینی فەرمو فەرەیدون
کە نەخشی جوان جوان لە خێوەت بدرون
ئەو دەستوری دا بۆ هەوەڵین جار
قەراخی خێوەت کرا زەڕنیگار
بڕێ تر دەڵێن جەمشید لە بن چاخ
لیباسی نەخشاند وەکو گوڵی باخ
یا ئەنگوسیلە بە دەس چەپ کردن
ئەو کردی بە باو لەبنچاخو، بن
پرسیاریان لێ کرد هۆی ئەم کارە چین
خۆ راس شیاوی زێوەر و جوانین

www.iqra.ahlamontada.com

کوتی بە راستی، رازاوەتۆ راس
خێر بە دەوڵەمەن دیارەکە خەتاس
خراو چاکۆکە ئەی کاکی ئاقڵ
چاك بۆ خۆی چاکە لە سەر باری دڵ
بە جۆرێ‌تریش ئەم نیکتە جوانە
لە برێ شوێنا لە سەر زمانە
وتیان بە پیاوێ گەورە و دەورە دیو
کە ئەی شارەزای هەوراز و نەشیو
بۆچ ئەنگوسیلە بۆ چەپ زێوەرە
بێ وەرە، فەرمو راس بۆ بێوەرە
فەرموی بێ بەشە گەورە لەو بەشە
کە ئێمەی بچوك دڵمان پێی گەشە
دەستی کە نێوی راستی پێوۆ بێ
نابێ کە شکۆی بە هۆی زێوۆ بێ
نێوی گەورەیی بەشە بۆ گەورە
رونە رۆن چەوری ناوێ خۆی چەورە
کەسێ کە ماڵ و کەماڵی خولقاند
هەر یەکێکیانی لە شتێکا چاند
یا هونەر دەدا لە گەڵ خەم و دەرد
یا بێ هونەری و تەڵای سور و زەرد
بە دوسێ شێعرێ بێچارە عومەر
خۆی حەسێو ئەکا بە ئەهلی هونەر

www.iqra.ahlamontada.com

مۆژگاری شاهان

ئـەبێ پــەن بـێژی گــرۆی زۆرداران
دڵــی نــەترسێ لە تــیرە بــاران
بــە تەمــاش نــەبێ زێــڕی بــدەنێ
ددانــی تەمــاح دەبــێ هــەڵکەنێ
کــەسێ مــەبەستی ڕەزای یــەزدانــە
خــەڵات و کــوشتن لە لای یــەکســانە
نــە لە خــەڵات و بــەرات ئــەپرسێ
نــە لە هــەڕەشە و کــوشتن دەتــرسێ
هــیوا نــەبون و نــەترسین لە کــەس
بنچــاخی یــەکتــا پــەرستییە و بــەس

دەفتەری قازی

مــەبەس لە بــونی ڕێــبەر و گــەورە
دەفــعی زاڵــمی زەمــانە و دەورە
بــونی مــەحکەمەی حــاکــمیش رونــە
بــۆ تیــا بــردنی چــەتە و چــەتونە
دەفــتەری قــازیش وەکــو زانــراوە
بــۆ حــەق و حــەسێو خــەڵکی دانــراوە

www.iqra.ahlamontada.com

وەلێ هەر گەلێ ئەقڵ و هونەری
بو بە حاکم و قازی و رێبەری
لەو گەلە هەلێ نیە بۆ زاڵم
ئاش بەتاڵ ئەکا مەحکەمەی حاکم
دوکەس تاکاتێ بە حەق رازی بن
ناحەقی ناکەن تا لای قازی چن
کەسێ کەمەندی حەقی بو لە مل
لە بەندیخانەی حاکم دورە و کل
وەختێ دەزانی حەقێ لە لاتە
بێ شەڕ ئەدای کە شەڕ ئیشی لاتە
کەسێ کە خەرجی حەقی لە مل بێ
دەبێ بۆ دانی رەق نەبێ شل بێ
لەبەر خاتر حەق ملی پێداکات
با قازی بە زۆر نەیکاتە سێ قات
هیچێ دانی حەق هالۆ ناکاتۆ
دیمەنی جوانی کالۆ ناکاتۆ
بەلامێ قازی بە نەختێ بەرتیل
ورچێ دەکاتە قەشمەرە و نەشمیل
سی و دو ددانی کوڵە و کوڵەوار
کوڵ دەچەوسێنێ بۆ رەزای شاخار
تەنیا بە ترشی ددانی خەڵکی
هاڵ دەبێتەوە ، نامێنێ کەڵکی

www.iqra.ahlamontada.com

وەلێ دانـــی ئـــەو ئەوکـــاتە هـــاڵە
کـــە زاری بـــە تـــام شـــیرینی لاڵـــە
هـــەر بـــە بـــەرتیلی تـــاقە خەیـــارێ
ســـابت دەکـــا بـــۆت کـــاڵە کـــە زارێ
بـــەس بـــڵێ «کـــۆلیل»، قـــازی قـــازییە
تـــاقە تـــۆ نـــەبێ هـــەموی رازیـــیە

نۆبەی تۆبە

ژنـــی خـــۆ فـــرۆش لە فـــەسڵی پـــیری
وەخـــتێ مـــوشتەری نـــەکـــەوتە گـــیری
خـــەزانـــی پـــیری کـــە دای لە بـــاخی
لە بـــن هەڵکەنیـــا بـــێخی دەمـــاخی
چـــون کڕیـــارێکی نـــیە ئەمجـــارە
نـــۆبەی تـــۆبەیە چـــاری نـــاچارە
یـــا مـــوچە خـــۆرێ مـــوچەی لێ بـــڕا
قـــڕ کـــەوتە مـــڕەی، لە قـــات و قـــڕا
چـــون دەســـتی نـــاچێ بـــۆ شـــۆڕ و شـــەڕێ
ئـــاشی ئـــاژاوەی ئـــیتر نـــاگـــەڕێ
کـــە ورد و خـــاش بـــو بـــاڵی فـــڕینی
شکیـــا دەنـــدوك و پـــوکی قـــڕینی

www.iqra.ahlamontada.com

دەس کـــوڵ دەکـــاتۆ لە ئـــازاری گـــەل
کنـــارە دەگـــرێ وەك بـــەرازی شـــەل
مـــەبەس ئـــەوەیە کـــاتی زۆر و هـــێز
بـــۆ ئـــازاری کـــەس نـــەچێتە پـــارێز
شـــێری رێگـــەیە ئـــەو شـــۆڕە لاوە
کـــە لە گـــەنجی دا هـــەڵنە خلەتـــاوە
دوری لە گونـــاح لە کـــاتی لاوی
وەخـــتێ وەك گۆچـــان دانەچەمـــاوی
هـــونەرە، ئەینـــا لە فـــەسڵی پـــیری
لە ســـوچی مـــاڵ دا شـــەل و پـــاگـــیری
دوری بـــۆ لاوان لە کـــرداری پـــیس
پـــێویستە نـــەك بـــۆ پـــیری لەڕ و ســـیس
پـــیری پـــیلان و پـــیرانـــی مـــردن
دەرفـــەتی نـــادەن بـــۆ گونـــاح کـــردن
لەم عـــەسرە کـــۆلیل جـــوانـــیش هـــەر پـــیرە
لاو پـــتر لە پـــیر مـــات و دڵگـــیرە

بوکی سەوزە پۆش

وتیـــان بـــە پیـــاوێ زانـــای زەمـــانە
بـــۆچی لە نـــێو ئـــەم هـــەمو دارانـــە

www.iqra.ahlamontada.com

تــاقە داری ســەوڵ نــێوی ئــازادە
خــۆ ئــەو لە کــۆڕپەی مــیوە نــاشادە
شــای بــاڵابەرزان بــوکی ســەوزە پــۆش
دیــمەنی جــوانــی و، بــێ خــەوش و، روخــۆش
نــێوی ئــازادی بــۆچ لێ نــراوە
بــە بــیری ئــێوە چــی وا لەم نــاوە؟
فــەرموی هــەر داری ئــێوە ئــەیبینن
دەمــێ بــە کــەیفن دەمــێ خــەمینن
دەمــێ خــاوەنی کــۆرپە و منــاڵن
دەمــێ بــۆ مــەرگی کــۆرپە دەنــاڵن
بەهــار و هــاوین خــاوەن لق و پــۆن
خــەزان و زستــان رو زەرد و بــێ بــۆن
بــە تــریفەی مــانگی بەهــار سەرخــۆشن
بــە ســرتەی ســروەی زستــان رەشــپۆشن
وەلێ داری ســەوڵ دەمــدەمی نــیە
چــونکی یــەك رەنگــە پــەس خــەمی نــیە
بــە بــون و نــەبون هــەر دو دڵــخۆشە
بــۆیە هــەمیشە ســەوز و تــەڕ پــۆشە
بــە کــۆسپی نــەبون چــون نــەمردووە
ئــاسکی ئــازادی شکــار کــردووە
تــۆش کــە پــێت خــۆشە ســەربەخۆ بــژیت
سەبــارەت بــە خــەم بــۆ نــەبون، دژیت

www.iqra.ahlamontada.com

گـــەلێ لەم دنیـــا بـــە بـــەغدا شـــاد بـــون
بـــەغدا هـــەر مـــاوەکـــەچی ئـــەوان چـــون
خـــەڵیفە رۆیـــی دەجـــلە هـــەر هـــەیە
خـــوا خـــۆی دەزانـــێ دەجـــلە تـــا کـــەیە
شـــازەگـــی ژیـــان هـــەڵبەست و پەخشـــان
گۆنـــای قـــاقەزی کـــە بـــە خـــوێن نەخشـــان
نوسیـــان هەتـــا هەتـــاوی ژیـــان
هـــەڵدێ لە روتـــا ئـــەی رۆڵـــەی ئینســـان
یـــا وەك دار خورمـــا بـــەخشنە و جـــوامـــێر
زکـــی هـــەژار و بـــرسی بکـــە تـــێر
یـــا کـــە شك نـــابەی مـــیوەی مـــەزە خـــۆش
ئـــازاد بـــە وەکـــو ســـەوڵی ســـەوزە پـــۆش
خـــۆزگە رۆژێکـــیش دەمـــبینی بـــە چـــاو
ئـــازادی «کـــۆلیل» وەك ســـەوڵی خـــۆش نـــاو

دوکەس

دوکـــەس بـــە داخـــۆ دەمـــرن کـــە مـــردن
چـــون بـــێ ئـــاکـــامن لە چـــی کـــۆکـــردن
یـــەکـــەم بـــەخێڵێ کـــە نـــەیخوارد و بـــوی
هـــەموی حـــەسرەتە ژیـــنی رابـــردوی

www.iqra.ahlamontada.com

دوهـــەم زانـــایێ بـــێ خـــێر و عـــەمەل
رۆژی تـــاریکە لە رۆژی ئـــەجەل
کـــێ لە بـــیری دێ لە مـــرۆڤی خـــێڵ
بـــە رێـــزێ رێـــزی نـــایێ لە بـــەخێڵ
کـــی نـــەیدی ســـەخی لێـــفەی ئیحســـانی
دای نـــەپۆشییێ هـــەزار تـــاوانـــی
ئـــەوەندەی هـــیوای وردی دڵـــداری
ئـــەوەندەی هـــەستی بـــەرز و ســـاکـــاری
سپـــاس بـــۆ یـــەزدان کـــە ئـــەم پـــەرتوکە
جـــوانـــە، وەك ئـــەشکی، ســـەرکـــوڵمی بـوکە
رۆژی دوشـــەممە لە مـــانگی گـــوڵان
لە دیـــوانـــدەرەی شـــاری نـــێو دڵان
ســـاڵی شـــەست و ســـێ لە چـــاوی پـــێنوس
تکیـــا ســـەرگۆنـــای وەك زێـــوی لێـــنوس

دیواندەرە ١٣٦٣

www.iqra.ahlamontada.com

باوانەکەم باوانەکەم

لە کوڕوکی خوێن و ڕەگما خرمەی بارانی فەڕوپیت
دێتە بەرگوێیم
لە سەر فەرشی باڵی فریشتەی پاکیدا دێم و، دەچم و،
بۆ یار دەدوێیم
پەڕە سیلکە تازە پەڕەوازەکانم بە سەوزە پەڕ، تیمار
دەکەن زامی بە سوێیم
ئەمشەو تاسە بە تاشای دڵ خاڵی لاڵی لێوی خەیاڵ بە
گوڵی ماچی ئارەزو
دەکەن بە بووك
باڵ دەخشێنن، بە سەر هێلکەی تۆقلەکانی دەرونمدا
کۆترە باریکەی تێسک سوک
ئەمشەو وەکو پەری خەونی کوژرا و گیانی ژیانی
دەزێتە لەش
دەگەشێتۆ وەک گوڵی گەش
شاگەشکەی شەپۆلی خۆزگا
گلێنەی دڵی تەماشا
بۆ بەژنی فەسڵی بەهاری ئازیز دەگرێتەوە باوەش
ئەمشەو ئەستێرەی بەر بەیان
پرپرە و پولەکەی ئاسمان
لە پۆپەی داری طوبی دا، چاو لە شەویۆی لوتکەی

www.iqra.ahlamontada.com

ئەمەل دەقرتێنن
قەناری و قومری ووتووێژ لە هێلانەی قوڵی هـەوڵی
هاوڵەی هەناسەکانما
زریوەی شادی بەگوێ سروە ئەسرتێنن
ئەمشەو ملی دژایەتی لە رەشماڵی دڵداریما دەخنکێنم
دەیکەم بە پەتی هەڵبەستا
شوشەی پڕ لە عەتری شەوبوی، زەمـاوەنی بـرایـەتی
دەڕژێنمە دەستی هەستا
ئـەمشەو بـە ئـاوی یـادگار رومـەتی مـۆنی نـامۆیی
دەشۆمەوە. لەو خالأنەی وا ناحەزن
دەسوتێنم دەمی ئەوەی بڵێ مەلەک
بۆ تەماشای بەژنی ئەوین. لە سەر عەرش‌دا، نـابەزن،
دانابەزن
تاکو ئەو شەو وتووێژی وشکی لێوی نگای شان کزو
مل کەچم
نوقمی زەریای تارمائی بوو
هاواری دەردی ترنجا و لە ناخی تەنگی مێژوودا
دوعا و نزای نەزاو، توشی نازایی بوو.
بەڵام ئەمشەو رۆحی مەعدوومێکی زیندو
ئاوی ژینی ئاژین کرد لە باخچەی هونەر
ملوانکەی خەرمانەی لە مل مانگ دەرهێنا و، گێڕای
بەجەغزی نەفەسی سیحری سەحەر

www.iqra.ahlamontada.com

ئەمڕامنیش سامم شکا، زوانم بەر بوو
لەگەڵ شۆڕە سواری شەقڵی شەو شکێنا
بە شەرمۆکەوتمە گفتوگۆ
پێم وت ئەی هاوشانی شکۆ:
سا چونکە لە ناو باڵەخانەکەی چەما، واتە جێ
دیوانەکەی تۆ
بەرزە لە باڵی پەپولەی شابەیتەکانت، بۆی بۆسۆ
وە لە تۆ تۆیٚ زێری باڵیان نییە تۆوی بۆ من تۆ بۆ؟!
ئەدەم بەڵێن هەتا ماوم وەکو دەڵێن
هۆنراوە نەکەم بە ناڵی ئەسپی سوڵتان
یا بۆ سۆیلەکەی بەقەیتان
دەبم بە شاگردی ئێوەو دەیکەم بە ئایەتی قورئان
دەیکەم بە چەکی گیان کێشان
مێش دەگرم لە نیشانەی سەر تەپڵی دڵی دێوی شەیتان
ناڵە ناڵی شەوانەتم لە واژەکانت بیستوە
بۆیەکانی بە ئەو پەڕی ئاواتەوە حەزم دەکرد نەی
بیوایەم
تۆمارگەی حەی حەی بیوایەم
گۆرانی وەی وەی بیوایەم
نەشئەی نۆشی ئوخەی ئوخەی
لە بەر نێشی، حەی بیوایەم
حەزم ئەکرد هەموگیانم هەرگۆی بوایە

www.iqra.ahlamontada.com

ڕێژنەی بارانە پاکەکەی موناجاتی شەوانەتی
چەشنی لمی لێوی کەویر هەڵلوشایە
حەزم دەکرد لەم دونیادا وەکو تۆ بم
دەس بە ئەژنۆی سەرگڵکۆ بم
دڵ بنێژم لەگەڵ لەیلاو، کە چی هێشتا دەم بەگۆ بم
حەزە دەکرد دڵم ماڵە ڕەشایی بێ و، کڕێ‌نشینی گوڵ
نەکاو
هەرگیز چاو نەبڕێ لە ئاوەنگ
لە سەر حەسیری پەراسوی خۆی بخەوێ با ژیانی بە
منەتی گوڵ، نەبێ تەنگ
چون چاوەڕوانی سەرچاوەن شەت و ڕووبار، پێم
خۆش نییە جۆگەو چەم بم.
دەمێ موچەخۆری شین‌و
کاتێ سورو
بەینێ ڕەش و ساتێ ئەوو جارێ ئەم بم
حەدم نەبێ خۆتاسایی پێم خۆش نییە قرت و چەو بم
سەرەڕەو بم
نۆکەری خواردن و خەو بم
قەڵەمەکەم بەم بە سەلەم خۆمیش لە ڕەهن وگرەو بم
دەمەوێ کانی و ئاوێکی پڕ لە هیوای زۆر وکەم بم
لانی کەم چەشنی زەمزەم بم
بمکەنە نێو شوشەی نەجات

www.iqra.ahlamontada.com

لە سەر کڵی دڵی عەشقا، چاتر لە عەترو بـۆی بەهـار،
تازەدەم بم
لەگەڵ خۆما زۆران بگرم، هـەر چنگـاوشی خـۆم و،
پێخەم بم
پشتی نەوسم بدەم لە خاک
یەک خەم کەمە، پێم خۆشە بۆ خەم دوخەم بم
پێم خۆشە نییە کوشتەی خاڵی لێوی ئاڵی زینی مەم بم
یا عەودالـی ئـاوی ژیـنی چـاڵی چـەنەی شـیرینێکی
شەکەر دەم بم
وە یا ناڵە ناڵی بیژەن لە نێو چای تاریک و قوڵا
بۆ سێوی لێوی مەنیژە و بۆ زەبری دەستی رۆستەم بم
تەنانەت نامەوێ مانگی یەك شەوە بم،
لە حاستی خۆر کڕنوش بـەرم و، کـەوان ئـاسا کـۆم و
چەم بم
قەت ئاواتم نەخواستوە ببمە شەونم
گوڵ بم کاتە عەینە کی چاو، لە سەر چەم بم، لەبەر چەم
بم
من کە دڵم عەرشی خوا بێ قەدرم دەشکێ، گەر حەز
بکەم جامی جەم بم
لە رۆژێکۆ راست و چەپی خۆم دەناسم
حەز دە کەم دەستی عیسا بم. حەز دە کەم گوڵی مەریەم
بم

www.iqra.ahlamontada.com

ئەی کوڵەکە زێڕینەکەی بارانی خەستی ئاسمانی
سەوزەڵە
ئەی عەقیدە مەرزیەکەت شانەی پرچی کیژی
کازیوەی حەوسەڵە
بێتو دڵم ساڵێ، مانگێ، یا حەفتەیێ، ڕۆژێ، شەوێ
دەقیقەیێ، سانیەیێ، کەمتر لەوەش
خەیاڵاوی لە شوێنت شوێنی نەکەوێ
چەقۆی قاری لێ تیژ دەکەم، سەری دەبڕم، وەک
چۆلەکەو، زڕەکەوێ
بێتو لە تۆ جیا ببنەوە شیعرەکانم
وشک وزڕو، گێژو وڕو، شەق و شڕو، مات وکڕن
بۆ بوکی بیر نابن بەگوڵ وگوارە و مێخەک
ناشیرینن، ڕویان نییە سەر هەڵبڕن
ناشیرینی هەڵنابڕن
ئەگەر بێتو دەستم نەگری و،
نەڕژێتە ناو دارستانی باوەڕو زەین و خەیاڵم،
نەتکیتە ناو گەروی تامەزرۆی تەشییهم،
لەگردنی ئاسکی ناسکی باسکی جوانی راوبەتاڵم
خەم وە ئەبرۆ ناخەم ئەگەر چی لە دنیای چارەنوسما
قات و قڕ بێ
لە نێو سینەم
هەورو هەڵای برین تەمی نەڕەوێتۆ و، گولی گرین

www.iqra.ahlamontada.com

دڵی پڕ بێ
جا بە تاو
هەڵچۆڕێتە سـەر مـەزرا و مـەزرەعەی مـەزاری گـوڵە
عەنبەر و خاتوونا
راکێشن رەگی حەیاتم وەشوین هەتیتەی حەسرەتا
ملی دڵم کەنە پەتا
تا وێنەی تۆ خۆم پەیاکەم لە توناوتونی نەبونا
باکم نیە غەریبێ بم لە هەندەران
هیچ ماڵێ شەو رێم پێ نەدا و، بنوم لە مزگەوتی دێدا
بەو مەرجەی بۆی کزەی جەرگی پیرێکی پەسەک لە
بەری بیێ تێدا
بە درێژایی مێژوو وەکو دارگوێزەکانی هەورامان
رابوەستم ببمە کێشکچی تا هەرمان، بێ پشودان
هەر وەک خەلاَت کرابێتم وایە، ئەگەر
بشنێمەوە بۆ سڕینی عارەقی سەرگۆناکانت
گەلاَکانم حاڵیان لێ بێ
بە چریکەی سیاچەمانەکەی باخی ناخی پڕ لە عەترو
بۆی عیرفانت
تۆ ئەوگەنجەی وا لە سەردەمی گەنجی دا
دەچوی بە گژ داری سەروا
سوکتر لە رۆح بە ئاسانی،
بۆچی؟! بۆ دەرهێنانی هێلانەی مەلی هەتاو

www.iqra.ahlamontada.com

بۆ گرتنی پێچوە نوروگرشەکانی
پۆل پۆل لەو پێچوانەت ئەوەن دەستەڵێن کرد
لە بەڕۆکو باخەڵەتا
هەتا، هەتاو، خۆیشی لە سەر سینگت رواو،
لە ئاسۆی لێوتەوە هەڵات
بەرق بۆ بابا خەڵەتا
ئەی هەر لەدین دروس کراو
گیانم گراوی گرینە، چەشنی کەواو،
کاتێ ئاگر پێکەنێ بۆی
بە فرمێسک کڵوکۆم دائەمرکێنم،
رازی بەینی خۆمو خەفەت نادرکێنم
قافڵە سالاری ئەم، کاروانە چونکا تۆی
لەوکاتەوە مەحرەمەکەی موحەررەمت
لە حەرەمو، خەڵوەتخانەی، تەنیایی‌دا ون کردوە
لەوکاتەوە ئەڵقەی خولامیی پەژارە و مەرارەتت
لە گەردنی من کردوە
بۆیە کانێ
لە ژێر چاوەدێری خەمام و، کەس ناتوانێ هاتوچۆی
ئازارم لێ قەدەغەن کا.
ئاخر بازاڕی ئازاریش هەر ئەوەیە، عاشقی شینی
شاعیرانە و
پیی خۆشە بۆ خۆی شیوەن کا

www.iqra.ahlamontada.com

لێم ئاێینە تا مانگ و رۆژ هەڵدووراون بە سەر سوخمەی عاسمانانا
تا دلۆپێ شیر بمێنێ لە ناوگوانی کاکێشانا
تاگوارەی ئەستێرە شۆڕە لە گوێچکەی حەوتەوانانا
تا رۆژێ پەرچەمی پەخشو پەڕێشانە، بە سەر شانا، ریشە و مانا
تا شیعرێ چاوی دادەگرێ، لە بەژنی زامێکی بەسۆی، سەرۆکایی بە ئازارە لە جەرگەی تێمە ومانانا.
بۆیە کانێ هەر شاعیرێ پەیکەرەسازی ئازارە لەوشەی جوان
چونکا کەسێکێ تر وەکو ئازار و غەم شیعری نەدوان
لە هەندەرانیشا هەر ئەو بۆی هاتە ژوان،
لە بۆ هەموان، نەک یەک و دوان
بۆیە دوگوێی ئیتا عەتم گرمەگرمی هەوری ئازار ئەخواتەوە
چون هەر ئەو لە بەر ئاوێنەی ئەسرینمدا
خۆی دەق ئەدا و، سەرو زوڵفی ئەشواتەوە
بۆیە کانێ بە برژانگی چاوەکانم، پرچی ئازار شانە ئەکەم، باوانە کەم.
ئاخر کەسێکی تر نییە لە سەر سینگم هێلانە کات، باوانە کەم
ئاخر کەسێکی تر نییە دەرکی دڵی بۆ شاعیرێ بکاتەوە،

www.iqra.ahlamontada.com

لانی کەم شیعرەکانیٚ شارەودەر نەکا
تەقەی کینە و خەتر نەکا،
ئاوری وسکوت نەداتەوەو، پەیکولٚ لە بەر پای
هەڵبەستا، لەمەر نەکا
ئەی قاموسی پڕ لەوشەی بە ناموسی حەیا و شەرم
پەڵە هەوری رەستەکانت، تا دائەکەن بە سەر پێسانی
پیرما، نەرم نەرم
دەستی دەشتی مێشک و سەرم
پڕ لە لیٚموٚی زەردو شەمامەی خەت خەتیو بوٚن دار
ئەبیٚ
لیٚموییٚ کە بوٚ پێشکەشی دڵدار ئەبیٚ،
شەمامەیٚی کە بوٚ سەر خەرمانو جەزی بڕیار ئەبیٚ
وەلیٚ تا لە بڕکەکانی دەیکەنیٚموٚ
تاقمی مونتاژگەرەکان، لیٚمی دەکەن بە گڕکەی بلٚ
لیٚمیٚ دەکەن بە کاڵەکە مارانە، پیٚستی شلٚ،
لیٚمیٚ دەکەن بە تەماتەی سەرما بردو، بە کەلای گلٚ
وەلحاسلٚ، لیٚمیٚ دەکەنە، ژانە زکو دەردی سپلٚ
لیٚمیٚ دەکەن بە چڵەی چاوی شەوارەکردوی
ئیٚشوچلٚ
منیش تەمرینی توٚڵەکردنەوەم نەکردوە
سەرم هەوای تیٚدا نییە بوٚ قین و قار، بوٚگیرودار
ئەینا دلٚ شکاوان دەڵیٚن

www.iqra.ahlamontada.com

دڵێکە بو بەدولەتۆ
بۆ دەرهاوردنی دەمار، تیژتریکە لە زڵفەقار
ئەی ئەستێرە روناکەکەی بەر بەیانانی سنوری دین و
ئیمان
ئاشناکانی ئەم دەمە بۆنی غەریبەیان لێ دێ، ناشناتر
لە ناشنان
بو بە هەرێز بنجی کوتا لە خوێنما، داخی عاشقەکانی
ئەم دەمە
قاژەرەشە دمەلاسکێی کۆتری حەرەم دەکاتەوە
بەرزە هەرای گمەگمی گاڵتەوگەمە
ئەوین ئەمرۆ چاوە چاوی بۆ پارەیە بۆ ماشێنە بۆ تالارە
بۆکچێکی مۆد پەرستی خوڵە رەنگا هەڵژەندوە، بۆ
نەیارە بۆ لاسارە
لە لایێکو لە نێوانی ئەو دو عەشقە دژویەدا
وشەی جوانی جوان پێ شێل ئەبن
ئەلۆ ئەلۆکانی پشتی تەلەیفونی هەوەس پاکیان
چاو خێل ئەبن
باش تر بڵێم
دیدەی مەستی هۆنراوەکان پڕ لە خوڵی گریان ئەبێ
بریانە بێ
زوانی پاڕانەوەی دەشکێ
قسەی ناخی چۆڕاوی دێ، مەگەر خۆزگە و بریا، نەبێ

www.iqra.ahlamontada.com

لە لایێکی تریشەوە
ئێستە کانێ کەسانێ هەن، رێ بە کاروانی هەڵبەست و
شیعر دەگرن
باج ئەستێنن
زۆرێکیان لێ شەهید ئەکەن
ئیتر مۆری خۆیان بە زۆر بە ناسنامەی ماباقیدا
ئەچەسپێنن
مانگە شەوی کرجوکاڵی قەسیدەیێ یا غەزەڵێ
یێتو هەڵێ
دەمبەدەمێ، لە قەڵەمێ
یا لە کەلی دەمێ چەلێ
گەلێ بە فێڵ و فەرەزۆ،
لێی دەچنە حەلی حەلێ
ئەیانەوێ کە پەریە سپیلکەکەی مانگ
لە نێو دەریای شین و مەنگا وەدەرێنن
رەنگی هەش و بەرگی رەشی کافر بونی کەنە بەرداو
لە حەوزی لیخنی کوفرا بی خنکێنن
ئەمانە بەم خەیاڵانە
پڕ و پوچ وبە تاڵانە
ماسی فێرە مەلە دەکەن
دەیانەوی شیعر ژورو نوری نەبێ
بەلام دیارە کوێر کوێرانە لەپە کوتێ و پەلە دەکەن

www.iqra.ahlamontada.com

ئەیانەوێ وەک چۆلەکە
ڕۆژی ملی هەزار هەزار مەلی هۆنراوەی بەرزەفڕ هەڵبکێشن
چرای هەڵبوی چاوەکانی هەڵبکوڵن
بە شایێنی خۆیان هەرچەن سەریش بکا
وەزن و کێشی بۆ بکێشن
ئەوا ئێستا چەشنی دەستی چەوساوەکان
چەوساوەنە حەساوەکان
دەستی دڵم قڵیشاوە
ژانی قینی لێ دەچۆڕێ لە داخی ئەم زێگرانە
ئەم چەتانەی دەخڵ و دانە و، ئەم چەتانە
لە سەدلاوە
بەم بۆنەوە بەڵێن ئەدەم
عومر ئەگەر مۆڵەت بداو، بە هاژیکی دی بێتەوە
بەفر لە سەر دڵی گوڵی دەشت و دەمەن، بتوێتەوەو بچێتەوە
کەندو لەندو، دەشت و چیای وڵاتەکەم ، هەمو لاێی دەپشکنم
چی وەردی بێ گەردی لێ بێ بۆ خەڵکی شارەکەم سەقز هەڵدەچنم
هاتو گوڵم دەس نەکەوێ ئیتر لە تەپۆلکەی سەرما
باجێ نەمێنم لە خێرا

www.iqra.ahlamontada.com

خێرا دوچاوم دەردێنم
ئاخر من شاعرێکی بێ ناو نیشانم بەم کارە ناوم
دەردێنم
ئەمجارە مێژوو دەنوسێ
لە کونگەرەی مەولەویدا شاعرێ بو کزو کۆلیل
چرای چاوی لە سەر دەستی راگرتبو
بۆ ڕێزی خەڵکی شارەکەی
نەبۆ بەرتیل

سەقز مانگی خەرمانانی ساڵی ١٣٧١ هەتاوی
بە بۆنەی کونگەرەی مەولەوی کوردەوە.

www.iqra.ahlamontada.com

فەرهەنگۆك

ئامیان - هەوێن
بان - سەر، ژور
باو - باوك
بایە قوش - بو، کوندەبو
بڕوەن - بڕبەند
بژنەوە - ببیە
بنچاخ - قەباڵە، بەڵگە
بەتانە - زاموسکە
بەردەزێژە - بەردەپێ
بێوەری - بێ بەری، بێ بەش
بیقوژێنەرۆ - بیکوژێنەوە
پواز - هۆرە
پوت ١ـ بەتاڵ ٢ـ چەلەنگ، دەفری بە تەنە کە.
پوکاوڵ - چەمۆڵە
پێ پەتی - پێ خاوس
پێوەداین - پێوەدان
تاخان - هەوەڵ خانەی تەختەنەردکە جوت
مۆرەی لێ دائەنرێ
تاو - لێزمە
تمیشا- تەماشا
تون - توند
تەوێڵ - توێڵ، ناوچاوان
جوێن - جنێو
جەحانم - دۆژە، «جهنّم»
جەمۆکردن - وەکۆکردن
جی تێلێ - بە جێ دێلێ
چاکۆکە - چاك بکەوە

www.iqra.ahlamontada.com

چاوانه - کانگا، چالاو
چاو چۆ - چڵێس، چاو برسی
چت - شت
چل و چۆ - دوزمانی / سخن چینی
چەپلاخه - شەپلاخه زلله
چەپەڵ - پیس
چەرمو - سپی
چەق - سەر سەخت و لاسار
خۆ خلاوێنەر - خۆ خافڵێنەر
خوڵته - کلکه سو ته
دوران - درون. دورانی لێوم = لێوی دروم.
را- جار، کەڕەت
زگار- زوير، خەفەتبار
زوخ - زوخاو
ژەنیا - داخرا. ژەنین = داخستن.
ژیوار - بژیو
سپڵۆت - سپڵۆ، سەگ
سوچ - سود
سەبون - بای گەرم
سەرپل ١ـگێل ٢ـله سەرپێ، ئاماده ـوەك له سەر پێ بونی دەمانچه
سەرەتەچێ - سەرەتەقێ
سەندن - وەرگرتن
سیراج - شیرێژ
قاو - دەنگ، هەرا
قول - له ئەژنۆ بەرەو خواری گیاندارخاڵ
کاڵه که ماران - گیایه کی دێمی یه دو جۆری هەیه
یه کێکیان وەك مێو تەرز ئەهاوێ
و بەرێکی خڕ ئه گرێ و ئەخورێ
ئەوی تریان بەره کەی وەك شوتی و
کوله که وایه و، زۆر تاڵه پێی

www.iqra.ahlamontada.com

ئەڵێن "کوژاڵك" ـ خاڵ ـ
کل - کەنار، قەراغ
کۆڵە ١) کۆلو، نانی لۆچی ناو تەنور ٢) سوتەمەنی
کۆڵانەوە - بە چاو دادانەوە
کورۆك - نێرك، کاکڵە
کوژاڵك - کاڵە کە ماران
کوڵ - کورت
کەژە کیفە - کەژو، برش
کە کرە - جۆرە گیایە کی کێوی زۆر تاڵە ـخاڵ
کەڵوە - کەڵبە، کەڵپ
کەیل - پڕ
گاڵە - قسەی بێ مانا. گاڵە کردن - قسەی پڕ و پوچ کردن. (گڕ و گاڵ)
لەم - زگ ـ خاڵ نانە لەمی، نانە زگی
نکە - ناڵەیە کی سوکە لە نەخۆشەوە دێ ـ خاڵ
هۆڕ - دەفرێکی چنراوی دولاییە لە جەواڵ گەورەترە و لە تێڕ بچوکترە ـ خاڵ ـ
هەوژگۆزە و دێزە دروس کردن

www.iqra.ahlamontada.com